

Info

vakblad voor
informatieprofessionals

In de spotlights

Biomedisch
informatiespecialisten
meer zichtbaar

Memento

Toegang tot het web van toen

Personalisatie

Eigen krant voor iedereen

Blijven we nog googlen?

Toekomst van het zoeken

2018 | 06

COLOFON

IP is samen met Informatie-Professional.nl het onafhankelijke platform voor de informatiespecialist van vandaag en morgen. De lezers werken in de informatie-, bibliotheek-, archief- en erfgoedwereld.

ISSN: 1385-5328

IP is een uitgave (22ste jaargang) van Uitgeverij IP
Charlotte van Pallandtlaan 18
2772 TR Voorburg
tel. 06-44 09 19 85
www.informatieprofessional.nl

redactieadres

IP, Charlotte van Pallandtlaan
18, 2772 TR Voorburg,
tel. 06-44 09 19 85,
e-mail redactie@informatie-
professional.nl.

redactie

Maarten Brinkerink, Wilbert
Helmus, Frank Huysmans,
Dafne Jansen, Vincent M.A.
Janssen, Alice de Jong,
Evelien de Jonge, Andrea
Langendoen, Leen Liefsoens,
Edwin Mijsbergen, Ronald de
Nijs (eindredacteur), Matthijs
van Otegem, Vincent Robijn,
Eric Sieverts, Sjoers de Valk en
Daniël de Vette.

vormgeving

Eric van den Berg,
egfvdb@upcmail.nl,
Tom van Staveren,
graphicisland@upcmail.nl.

medewerkers aan dit nummer

Marieke van Delft,
Rob Feenstra, Stefan Jongen,
Marja Kingma en
Raymond Snijders.

abonnementen

Voor abonnementsprijzen en
andere informatie zie
InformatieProfessional.nl.

advertentieverkoop

Voor informatie over adverteren
in blad of op de site:
Rajin Roopram, e-mail
rajin.roopram@kbenp.nl,
tel. 06-15201724.

Het verlenen van toestemming
tot publicatie in dit tijdschrift
strekt zich tevens uit tot het
in enigerlei vorm elektronisch
beschikbaar stellen.

INHOUD

08

Blijven we nog googlen?

Is Google nog wel een zoek-
machine? Er zijn heel wat
signalen die maken dat je dat in
twijfel kunt trekken.

Eric Sieverts

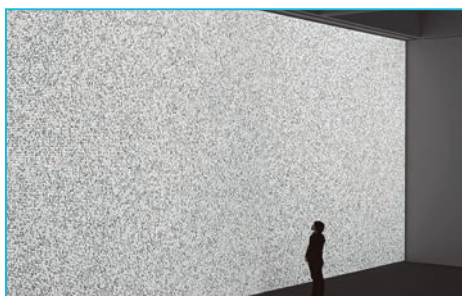

06

Digitaal in je DNA

Tijdens de Archiefdagen
in Venlo werden Welmoed
Bons en Lise Koning
gekozen tot Jonge Archivaris
van het Jaar. Een
flitsinterview.

Vincent Robijn

RUBRIEKEN

04

**Foto
van de maand**
Bombastisch
minimalisme

10

Oude bronnen
Watermerken-
collecties
verenigd in
'Memory of paper'

11

IP lingo
Tsundoku

12

Q&A
Sandra
Scherpenisse

14

30 onder 30

IP presenteert
voor de derde
keer de '30
onder 30'-lijst.
Het overzicht
laat zien waar de
nieuwe generatie
professionals in
het brede veld
van informatie
en erfgoed
werkt.

24

28

32

13

35

36

37

38

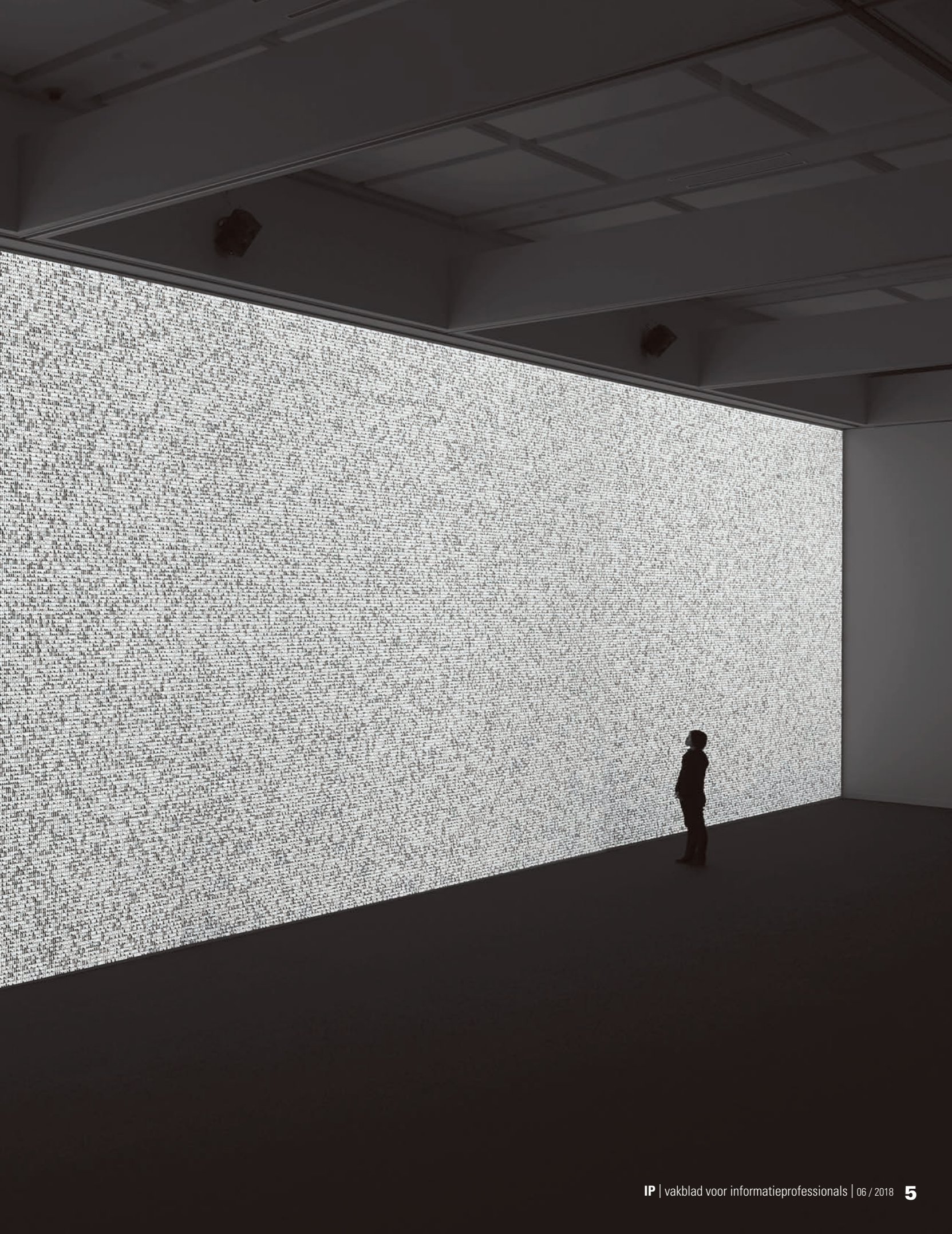
39

IP | vakblad voor informatieprofessionals | 06 / 2018 3

BOMBASTISCH MINIMALISME

Minimal is hip, maar zelden overweldigend. Totdat kunstenaar Ryoji Ikeda ermee aan slag gaat. In het EYE Filmmuseum in Amsterdam gaat de Japanner met audiovisuele kunst de bezoeker bevangen met geluid en licht. Niet met extravagant spektakel, maar met wiskundig minimalisme. Ikeda – die bekendstaat om zijn gebruik van data, ritmepatronen en mechanica – probeert met deze tentoonstelling concepten als tijd en ruimte op een haast filosofische wijze beeldend te maken. Vanaf 15 september kunnen bezoekers gehypnotiseerd worden door zijn creaties. <

Data.tron [3 SXGA+ version], audiovisual installation, 2009 © Ryoji Ikeda. Foto: Ryuchi Maruo

DIGITAAL IN JE DNA

Gefeliciteerd, jullie beiden. Een hele eer! Wat was het oordeel van de jury?

Welmoed: 'De vakjury was enthousiast over mijn werkwijze om historische bronnen en het Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH) naar de digitale snelweg te brengen. Ook prees de jury mij om mijn "digital first" mentaliteit en brede belangstelling voor archieven.'

Lise: 'Men vond het filmpje dat ik had ingestuurd over het online platform *Geschiedenislokaal* origineel en duidelijk.'

Het thema van de verkiezing van Jonge Archivaris van het Jaar was 'Digitaal zit in je DNA'. Hoe zit digitaal in jullie DNA?

Welmoed: 'Mensen zoeken naar informatie op het internet en aanzien je als archief informatie aanbiedt, is het logisch dit zoveel mogelijk via de digitale weg te doen. Zo heb ik veel van onze gedigitaliseerde collecties online toegankelijk gemaakt en richt ik me bij mijn militair genealogische lezingen ook op de verschillende online bronnen die er zijn.'

Lise: 'Ik was slechts een van de twee meisjes die informatica koos in mijn leerjaar op de middelbare school en toen ik in de Verenigde Staten studeerde koos ik voor vakken over hoe de digitale wereld onze maatschappij verandert. Bij het Noord-Hollands Archief sluit ik mij graag aan bij projecten die te maken hebben met digitaal verkeer zoals *Geschiedenislokaal* en *Wat Staat Daer*.'

Tijdens de Archiefdagen in Venlo werden Welmoed Bons en Lise Koning gekozen tot Jonge Archivaris van het Jaar. Welmoed (28) werkt als documentair informatiespecialist bij het Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH) en is winnaar van de juryprijs. Lise (29) is medewerker Educatie en Dienstverlening bij het Noord-Hollands Archief en winnaar van de publieksprijs. Een flitsinterview.

Waarom hebben jullie er ooit voor gekozen om archivaris te worden?

Welmoed: 'Toen ik twaalf was, ben ik begonnen met mijn familiestamboom. Ik kon toen alleen gebruik maken van online bronnen omdat het archief waar ik moest zijn veel te ver weg zat. Het belang van online bronnen snapte ik dus al op jonge leeftijd! Tijdens mijn studie Geschiedenis besloot ik een tweede master te gaan volgen en

kwam ik al snel bij Archiefwetenschap uit.'

Lise: 'Bij mij was het meer een samenloop van omstandigheden. Ik had een geschiedenisopleiding afgerond, een tweedegraads lesbevoegdheid op zak en ik kwam net terug van een studiejaar in de Verenigde Staten. Ik zocht werk dicht bij mijn vakgebied en dankzij mijn studie, digitale kennis en lesbevoegdheid was ik geknipt voor de vacature die vrijkwam bij het Noord-Hollands Archief.'

Wat zien jullie als belangrijkste ontwikkeling binnen het vak van archivaris?

Welmoed: 'Het archiveren van de digitale samenleving is een belang-

rijke ontwikkeling en uitdaging. Bij het NIMH beheren we geen overheidsarchief maar voornamelijk stukken geschonken door militairen zelf. Dit zijn bijvoorbeeld ego-documenten, zelfgemaakte foto's, regimentskrantjes, verslagen van reünies. Al deze informatie wordt nu op internet gegenereerd, voornamelijk op social media. De uitdaging is het digitaal bewaren en archiveren van particuliere archieven en om deze archieven te vinden en acquireren, zodat deze informatie niet verloren gaat.'

Lise: 'Fysieke bezoekersaantallen nemen af, digitale bezoekersaantallen nemen toe. Ik denk dat de belangrijkste uitdaging is om archiefstukken digitaal goed te kunnen presenteren en in te spelen op toenemend online bezoek.'

Waarom is de verkiezing van Jonge Archivaris van belang?

Welmoed: 'De verkiezing laat aan de archiefwereld zien wat jonge archivarissen doen en wat hen motiveert om in dit vakgebied te werken. Deze mensen worden in het zonnetje gezet en aangemoedigd.'

Lise: 'Ik vind het belangrijk dat jongeren inzien dat het werk in een archief niet stoffig is en het ook dankbaar werk is. Wij bewaren tenslotte erfgoed voor de toekomst.'

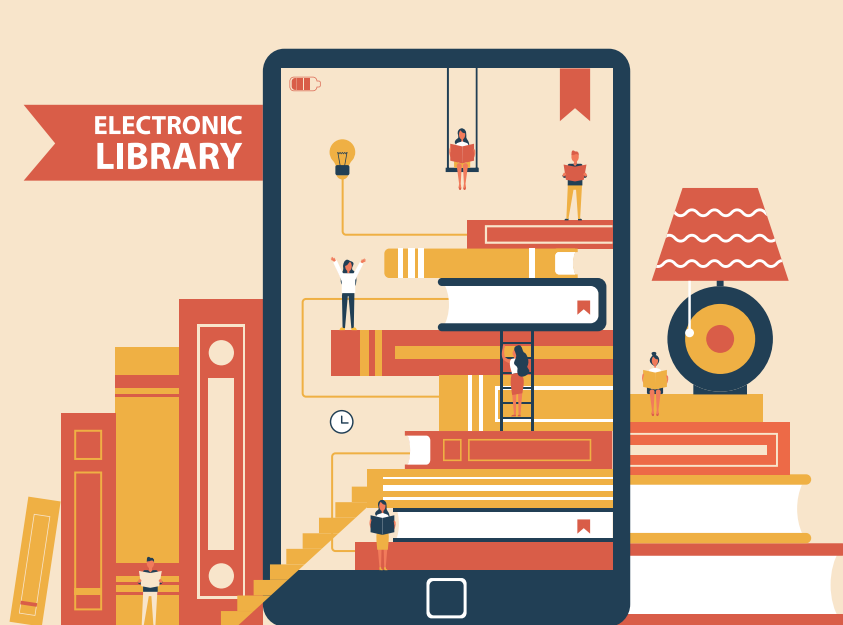
Nog een prijs

Tijdens 'De Nacht is Jong!' op 28 juni jl. is Lise Koning ook nog eens verkozen tot Jonge Historicus van het Jaar 2018. Zij zal zich het komende jaar inzetten als ambassadeur voor de Stichting Jonge Historici en Jong KNHG, onderdeel van de beroepsorganisatie Koninklijk Nederlands Historisch Genootschap.

Vincent Robijn

Redacteur van IP en
directeur van het Historisch
Centrum Overijssel

GO opleidingen

Cursusagenda september - oktober 2018

07/09	FUNCTIONEEL APPLICATIEBEHEERDER	
10/09	PROFESSIONAL INFORMATION RESEARCH	*NIEUW*
13/09	LEERGANG INFORMATIEADVISEUR	GAAT ZEKER DOOR
13/09	ADVIESVAARDIGHEDEN	GAAT ZEKER DOOR
13/09	AUDITING IN DE INFORMATIEDIENSTVERLENING	GAAT ZEKER DOOR
14/09	PRIVACY & DIGITAAL GEGEVENSBEHEER	
19/09	EMBEDDED LIBRARIAN	
20/09	DATA-ARCHITECTUUR & DATAMANAGEMENT	GAAT ZEKER DOOR
21/09	SCHRIJVEN VAN DOELTREFFENDE RAPPORTEN, NOTA'S EN ADVIEZEN	
26/09	RELATIEBEHEER & ACCOUNTMANAGEMENT	
26/09	CUSTOMER JOURNEY	
28/09	COMPETENTIEONTWIKKELING VOOR INFORMATIEPROFESSIONALS	
01/10	CONTENT CURATOR	GAAT ZEKER DOOR
01/10	VERANDERMANAGEMENT	*NIEUW*
05/10	BIBLIOTHEEK & PRIVACY	
05/10	PROJECTMATIG WERKEN	*NIEUW*

Meer informatie:
goopleidingen.nl/agenda
 of 070-3512380

Eric Sieverts

Redacteur van IP en
freelance docent en adviseur

BLIJVEN WE NOG

Is Google nog wel een zoekmachine? Er zijn heel wat signalen die maken dat je dat in twijfel kunt trekken.

Van die signalen zijn heel wat voorbeelden te geven. Zo viel in de keynote op Googles ontwikkelaarscongres Google-I/O in mei, met aankondigingen van wel honderd nieuwigheden, slechts tweemaal het woord 'search'. Maar er is meer.

Verdwijnende functionaliteit

Dat de afgelopen jaren allerlei zoekfunctionaliteit is verdwenen, is al herhaaldelijk door allerlei zoekprofessionals als Phil Bradley, Karen Blakeman of Danny Sullivan gememoreerd. En daaraan lijkt nog geen eind gekomen met recente veranderingen in image search en het afschaffen van het 'info:'-commando.

Soms lijkt het overigens te helpen als je je daar kwaad over maakt. Afgelopen najaar waren er geruchten dat ook twee favoriete tools van dé Nederlandse internetzoek-expert Henk van Ess zouden verdwijnen: de * woord-wildcard en de AROUND(n) afstandsoperator waarmee je naar bepaalde patronen in tekst kunt zoeken. Maar dankzij extra ophef die Van Ess hierover georganiseerd had, kon hij vlak voor kerst op Twitter melden: 'And I have already good news for y!! HQ Google just decided a moment

'PageRank lijkt een steeds minder belangrijke rol te spelen bij het presenteren van zoekresultaten'

GOOGLLEN?

ago NOT to kill * and AROUND for now! Maybe our effort helped! But queries can lead to erratic results because they use a lot of computer power’.

PageRank

Het octrooi op Googles PageRank, de functionaliteit waaraan Google zijn bijna-monopolie op websearch te danken heeft, is vorig jaar verlopen. De twintig jaar dat een vinding beschermd wordt, waren om. Niet dat Google overigens geld verdienen aan het uitbaten van dat octrooi, want dat stond nog altijd op naam van Stanford University, waar Larry Page en Sergey Brin studeerden toen ze hun nieuwe methode van ranking bedachten.

Bovendien lijkt PageRank een steeds minder belangrijke rol te spelen bij het presenteren van zoekresultaten. Een eerste stap in die richting was de personalisatie van de ranking die al jaren geleden zijn intrede deed. Kennis over wat een gebruiker eerder gezocht en bekeken had, begon een net zo belangrijke rol te spelen als de op backlinks gebaseerde PageRank.

Semantiek en intentie

Nog een stapje verder gaan de pogingen van Google om vragen concreet te beantwoorden. In het semantische tijdperk gaat het er niet langer om welke letters een zoekter intikt, maar om de betekenis daarvan. En belangrijker nog, om de intentie van de zoekter. Wat wil die eigenlijk weten? Hoe kan daarop direct antwoord gegeven worden, liefst zonder een lijst met tien blauwe links naar webpagina’s.

Daarvoor moeten zoekvragen geïnterpreteerd en begrepen worden, zelfs als die maar uit een enkel woord bestaan. Er wordt hoog opgegeven van de zelflerende algoritmes – deep learning – die hiervoor in de module RankBrain

zitten. Maar in de praktijk blijken op veel simpeler niveau de locatie van de gebruiker en het gebruikte apparaat nog de belangrijkste rol te spelen.

Zo kreeg ik onlangs in Italië, hoewel persoonlijk bij Google ingelogd, vooral Italiaanse zoekresultaten op mijn niet-Italiaanse zoekvragen. Locatiegegevens bleken veel belangrijker bij het vaststellen van mijn intentie dan wat Google al van me wist. Want thuis bekijk ik vrijwel nooit Italiaanse webpagina’s.

Google blijkt zich er overigens van bewust te zijn niet altijd zeker te kunnen weten wat een gebruiker precies bedoelt, zelfs als diens zoekvraag keurig uit een zinnetje bestaat. Om welk aspect of welke invalshoek gaat het? Wil je een oorzaak of een remedie? Om die problematiek op te lossen, geeft Google nu soms twee antwoorden, waaruit de gebruiker kan kiezen. Deze antwoordblokjes worden wel *multifaceted featured snippets* genoemd. Overigens bestond dat eerder ook al bij zoekmachine Bing.

Antwoordmachine

Van recht-toe-recht-aan zoekmachine is Google dus geëvolueerd tot antwoordmachine. Het is duidelijk dat niet elke informatiespecialist op die ontwikkeling zit te wachten. Een andere beroepsgroep heeft daar om andere redenen trouwens ook problemen mee. In de wereld van de zoekmachineoptimalisatie (SEO) zijn oude voorschriften hoe je webpagina’s hoog laat scoren niet meer zo relevant, als bovenaan de resultatenpagina van een zoekmachine vaak geen webpagina’s maar antwoorden komen te staan. Vandaar ook speciale aanwijzingen hoe je pagina’s moet optimaliseren voor Googles RankBrain machine learning-techniek. Ook nuttig in dat verband is ‘Five

‘Veel van de zoekgoeroes die Google kritisch volgden zijn intussen verdwenen of doen er meestentijds het zwijgen toe’

Years of Google Ranking Signals’, een recent uitputtend overzicht door Bill Slawski.

Verdwijnende zoekgoeroes

In het verleden waren er nogal wat zoekgoeroes die Google kritisch volgden, op Twitter en in hun eigen weblogs. Maar veel daarvan zijn intussen verdwenen of doen er meestentijds het zwijgen toe. Gwen Harris (@websearchlady) is met pensioen, van de immer kritische Phil Bradley horen we nog nauwelijks iets, Greg Notess en Marydee Ojala schrijven hooguit nog wat in betaalde bladen en van Danny Sullivan komen niet heel veel kritische geluiden meer nu hij, na zijn afscheid bij SearchEngineLand, bij Google zelf in dienst gekomen is.

Nu pakt dat laatste soms wel goed uit, want het lijkt dat de eerder genoemde actie van Henk van Ess vooral dankzij hem succes gehad heeft. Op Twitter komen eigenlijk alleen van Karen Blakeman nog serieuze kritische berichten over zoeken met Google. En helaas betreft dat meestal verslechterde primaire zoekfunctionaliteit.

Nieuwe prioriteiten

Tot zover klinkt dit verhaal niet bijster positief. Ik heb het dan ook alleen over de basis van het zoe-

ken gehad en niet over de honderd nieuwtjes die in mei op Google I/O wel aan de orde gekomen waren. Maar die hebben ook maar betrekkelijk weinig met de core business van het zoeken te maken. Die gingen vooral om Google Assistant die je spraakgestuurd in steeds meer talen steeds meer dingen voor je kunt laten doen, nu ook in het Nederlands. Die betroffen AI en machine learning voor heel andere toepassingen dan search. Dat was dat Android beter geschikt wordt voor toepassing in tv, auto’s en Google Assistant. Dat waren nieuwigheden in Google Maps, Photos en News, en ontwikkelingen voor Virtual Reality. En tel zo nog maar even door tot honderd.

Overigens zijn er stemmen die denken dat Google zelf wel eens zou kunnen instorten, omdat het op de advertentiemarkt waar het zijn geld verdient, wordt verdrongen door Amazon en Facebook. Dat brengt me dan terug bij mijn beginvraag: ik denk dat we toch nog wel een tijdje zullen blijven googlen, ook al is de officiële naam van het moederbedrijf tegenwoordig Alfabet. En ook al staat dat werkwoord dan niet meer voor het gestructureerde en gecontroleerde zoeken dat informatieprofessionals prefereren. Of je dat erg moet vinden, laat ik aan de lezer over. <

→ Ga voor de noten bij dit artikel naar informatieprofessional.nl/2018/08/toekomst-zoeken-blijven-we-nog-googlen

Memory of paper is een fijn vertrekpunt voor iedereen die op zoek is naar een bepaald watermerk of meer wil weten over papiergeschiedenis en watermerken.

Marieke van Delft
Conservator Oude Drukken
bij de Koninklijke Bibliotheek

Watermerkencollecties verenigd in *Memory of paper*

Een watermerk is een van de opvallendste kenmerken van papier uit de vroegmoderne tijd. Het is een gestileerde afbeelding die zichtbaar wordt door het papier tegen het licht te houden. Zo'n merk werd gemaakt door op de zeef waarmee papier werd geschept, een figuur van draad aan te brengen. Op deze plaats werd het papier bij het scheppen dunner, waardoor een afbeelding zichtbaar wordt als men het papier tegen het licht houdt. Watermerken dienden indertijd als kwaliteitswaarborg. Je kunt uit de watermerken afleiden in

welke regio of op welke papiermolen het papier is gemaakt. Nu kunnen ze ook gebruikt worden voor datering. Daarom wordt er al eeuwenlang onderzoek gedaan naar deze merken, resulterend in grote naslagwerken in gedrukte vorm van Gerhard Piccard of Moïse Briquet.

Online databases

Sinds de opkomst van internet kwamen er ook online watermerkendatabases. Mijn voorganger, Gerard van Thienen, heeft er bijvoorbeeld voor gezorgd dat alle watermerken uit Nederlandse incubabelen te raadplegen zijn via de database *Watermarks in Incunabula Printed in the Low Countries*. Met die database participeerde ik namens de KB tussen 2005 en 2009 in het door de EU gefinancierde Bernstein-project.

De bedoeling van dit project was om een Europees watermerken portal op te richten en bestaande databases te integreren. In de projectfase ging het om vier databases. Daarvoor werd een meertalige thesaurus voor watermerkenterminologie en een gemeenschappelijke classificatie ontwikkeld. Ook werd een visuele zoeksystematiek gemaakt en werd de mogelijkheid van beeldherkenning onderzocht. Dit alles resulteerde in de website *Memory of paper* (www.memoryofpaper.eu) waar op allerlei manieren naar watermerken kan worden gezocht. De resultaten kunnen ook geografisch en statistisch getoond worden.

Tien talen

Na afloop van het project is aan de website doorgewerkt met als resultaat dat er nu 35 watermerkencollecties met gezamenlijk 248.682 watermerken uit 16 landen op de website gepubliceerd zijn (stand van zaken augustus 2018). Ook de eerder genoemde gedrukte naslagwerken zijn hierin opgenomen. Bovendien biedt de website een internationale bibliografie op het gebied van papiergeschiedenis en een downloadbaar programma om zelf watermerken te beschrijven. Bernstein was een Europees project en er is dan ook naar gestreefd de website in zoveel mogelijk talen beschikbaar te krijgen. En hoewel we aanvankelijk dachten dat een Nederlandse versie niet nodig was, is afgelopen voorjaar het Nederlands als tiende taal toegevoegd. *Memory of paper* is een geweldig startpunt voor iedereen die op zoek is naar een bepaald watermerk of meer wil weten over papiergeschiedenis en watermerken. <

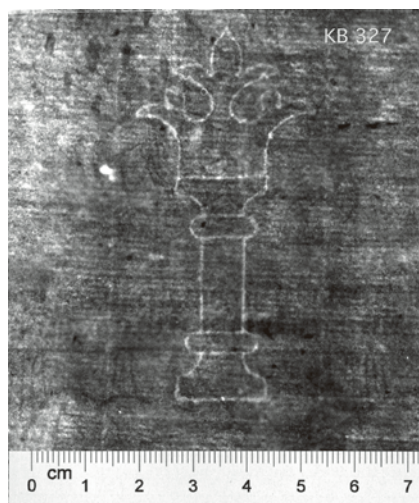
Wat is er te zien?

Watermerken zitten in het papier. Ze zijn alleen zichtbaar als je dat tegen het licht houdt. Je kunt ze ook op andere manieren tonen: door wrijfsels, bètaradiografie en *backlight* fotografie.

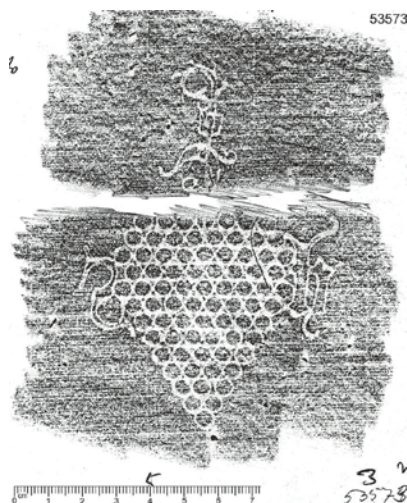
Bij de twee eerste technieken is de tekst niet meer te zien en is het watermerk goed zichtbaar. Voor de website *Watermarks in Incunabula printed in the Low Countries* zijn deze technieken gebruikt zoals op bijgaande plaatjes van die website te zien is. Het ene is een bètaradiografie, het tweede een wrijfsel. Bij een wrijfsel wordt het watermerk 'afgewreven'. Je legt een dun velletje papier op het watermerk en gaat er vervolgens voorzichtig met een zacht potlood overheen. Door het verschil in dikte van het

papier verschijnt het watermerk.

Aan het wrijfsel is nog iets te zien: in het midden loopt een witte streep. Watermerken zitten op een bepaalde plaats in een vel papier. Waar ze vervolgens op de pagina's in een boek terecht komen, hangt af van het formaat van het boek omdat het papier daarvoor één of meerdere keren wordt gevouwen. Bij een folioformaat (een groot boek) wordt een vel eenmaal gevouwen en zit het watermerk in het midden van de pagina; bij een kwarto wordt een vel tweemaal gevouwen en komt het in de rug van het boek. Dan wordt het watermerk in tweeën gereproduceerd en ontstaat in het midden een ontbrekend stukje. Dat is die witte streep.

Bètaradiografie

Wrijfsel

Edwin Mijsbergen

Redacteur van IP en freelance
informatiespecialist

Tsundoku

Laat ik het maar meteen toegeven: in mijn huis wemelt het van de ongelezen boeken. Naast mijn bureau staan er zes gebroederlijk naast elkaar. Die hebben prioriteit. Die hebben al anderhalf jaar prioriteit, maar dat gegeven is een wassen neus van jewelste. Ik maak er simpelweg de tijd niet voor vrij. De ene keer geef ik de voorkeur aan het spelen van een videogame, de andere keer aan vertier buitenshuis. Aan alle andere boeken die ik ooit kocht en nog

zou moeten of willen lezen zal ik niet te veel woorden vuil maken. Het zijn er minstens dertig. En het gekke is: hoe schuldig ik me soms ook voel over al die onaangeraakte werken: ik doe er niets aan om de stapels weg te werken.

Onlangs las ik op de website van BBC News dat er een woord bestaat voor bovenstaand verschijnsel: *tsundoku*. Dat van oorsprong Japanse woord wordt in de Engelstalige Wikipedia gedefinieerd als het verzamelen van leesvoer zonder het daadwerkelijk te lezen,

zodat er stapels ontstaan. Het woord zou zijn voortgekomen uit Japanse straattaal van eind negentiende eeuw, en is een samenstelling van de woorden *tsundeoku* (dingen opstapelen voor later) en *dokusho* (boeken lezen).

Om een of andere reden vind ik het wel fijn, dat een woord als *tsundoku* bestaat. Blijkbaar is het fenomeen niet iets van deze tijd of van deze regio alleen. Grappig is ook dat er inmiddels al diverse varianten op bedacht zijn. Columnist Ger Groot schreef er vorig jaar november over: 'Het tsun-

doku-boek dat helemaal aan het zicht onttrokken is geraakt, bewoont een hel waarin iedere hoop verloren lijkt. Ooit was "de hel" een speciale afdeling in de Franse Bibliothèque Nationale, waar boeken werden bewaard die de censuur niet hadden doorstaan. Uitgeleend werden ze nooit: een speciale variant van het *tsundoku*-bestaan.' Dat roept bij mij dan weer de vraag op hoeveel van de boeken die wél worden uitgeleend door bibliotheken ook echt worden gelezen. Daar hoor je dan weer niemand over. <

AXIELL
COLLECTIONS

Webbased collectiebeheer in de cloud

Online collectiebeheer waar en wanneer u maar wilt

Webbased
Hardware
onafhankelijk

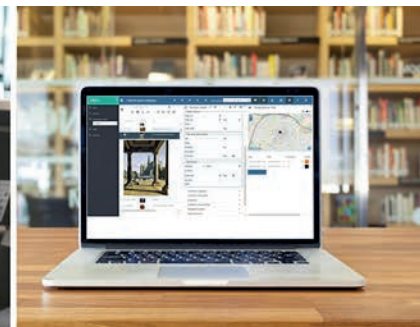
Intuïtief
Moderne en
innovatieve interface

Support
inclusief helpdesk-
ondersteuning en updates

Samenwerking
Eenvoudig
data delen

Efficiënt
Op ieder moment
overal beschikbaar

Flexibiliteit
Toekomstbestendige
technologie

Vraag nu uw gratis demo aan op www.axiell.com/nl/collections

an Axiell product

10.-14. Oktober 2018 FRANKFURTER BUCHMESSE

Ga mee naar de Frankfurter Buchmesse

De grootste en belangrijkste boeken- en multimediebeurs ter wereld wordt dit jaar zeventig, maar is nog altijd even vitaal. Uitgevers, literaire agenten, boekhandelaren, bibliothecarissen, illustratoren, kunstenaars, schrijvers en journalisten uit alle landen komen er samen om alles te weten te komen over de nieuwste ontwikkelingen in het aanbod.

De Buchmesse is een absolute must voor bibliothecarissen en informatiespecialisten en daarom organiseert Rogues van **woensdag 10 t/m vrijdag 12 oktober 2018** wederom de fameuze bustour naar Frankfurt. Dat wordt een afwisselende reis met op de heenweg een bezoek aan een culturele hotspot in het Ruhrgebied: de voormalige steenkolenmijn Zeche Zollverein, die op de Unesco werelderfgoedlijst staat. Op donderdag storten we ons in de dynamiek en de hectiek van de Buchmesse, en op vrijdagochtend kunnen we gelukkig weer op adem komen tijdens een romantische boottocht over een prachtig stukje van de Rijn.

De prijs voor deze driedaagse reis bedraagt € 535,00 (ex BTW). Intekenen en verdere bijzonderheden op www.rogues.nl

Q&A MET SANDRA SCHERPENISSE

Via posters inabri's, radiospotjes en video's vertelden bekende Nederlanders als Noraly Beyer en Ad van Liempt deze zomer wat het Nationaal Archief voor hen betekent. Hun verhalen maken deel uit van de campagne 'Het Nationaal Archief komt heel dichtbij', bedoeld om de naamsbekendheid van het NA te vergroten. Woordvoerder Sandra Scherpenisse vertelt.

Het Nationaal Archief is nog niet bekend genoeg?

'Als maatschappij doen we een hoop om onze geschiedenis vast te leggen en te behouden voor toekomstige generaties. Het Nationaal Archief zorgt dat alles dat bij ons binnenkomt voor altijd wordt bewaard, toegankelijk is en zichtbaar blijft. De échte waarde van archieven zit hem echter in het gebruik ervan. Daarom zorgen wij dat iedereen zo laagdrempelig mogelijk gebruik kan maken van de uitgebreide collectie in de studiezaal en via nationaalarchief.nl. Deze campagne zorgt dat meer mensen ons leren kennen en weten welke schatten wij in huis hebben.'

Is een breder publieksbereik de doelstelling van de campagne?

'Dat is altijd ons doel. Een grotere bekendheid en meer mensen die gebruikmaken van onze rijke collectie in de studiezaal, via nationaalarchief.nl en door het bezoeken van tentoonstellingen en lezingen.'

Richt de campagne zich op specifieke doelgroepen?

'Ja. We mikken met de campagne op de hoger opgeleide 50-plusser die regelmatig een museum bezoekt en belangstelling voor geschiedenis heeft.'

Bekende Nederlanders dienen als boegbeeld?

'Onze boegbeelden kennen het Nationaal Archief goed, komen regelmatig bij ons over de vloer. De verhalen die onder anderen Noraly Beyer, Ad van Liempt en Karla Peijs vertellen zijn persoonlijk en echt. Dankzij hun medewerking trekt de campagne extra de aandacht.'

Waarom is de campagne midden in de zomer gestart?

'De eerste flight startte eind juli, rondom de "verjaardag" van het bij ons liggende *Plakkaat van Verlatinge*. De tweede flight volgt in oktober. Daartussenin zetten we onze nieuwe tentoonstelling *Face to Face* in de schijnwerpers. Zo zijn we drie maanden achter elkaar zichtbaar. *Face to Face* is vanaf 14 september te bezoeken en toont bijzondere portretten uit de grootste fotocollectie van Nederland.' <

Zo moet je nepnieuws dus niet aanpakken

Door de hoge temperaturen en een overvloed aan vrije tijd deed ik wat vrijwel elke Nederlander deze zomer heeft gedaan: series en tv-shows *bingen* in een airconditioned ruimte. Mijn *guilty pleasure* dit seizoen was *The Alex Jones Show*. Terwijl ik mij vergaapte aan het radio- en internetprogramma van deze aanstootgevende complotdenker, kwam een aantal techbedrijven eindelijk een belofte na: het aanpakken van nepnieuws.

Hun eerste publieke doelwit? Precies, Alex Jones en zijn website *InfoWars*. Facebook schorste zijn profielpagina's voor een maand. Apple en Spotify gingen een stap verder en verwijderden zijn podcasts, YouTube sloot zijn kanaal definitief af. We hebben er lang op moeten wachten, maar het jachtseizoen op misinformatie leek nu officieel geopend. Toch werd ik er niet echt vrolijk van.

Jones staat bekend om zijn vergaande complottheorieën en zijn explosieve temperament. Daarom kijk ik ook naar zijn show: om vol ongeloof te gniffelen. Hij is er bijvoorbeeld heilig van overtuigd dat de Amerikaanse overheid kikkers homoseksueel maakt door het drinkwater te besmetten met chemicaliën. Ook beweert hij met enige regelmaat dat geheime bankiersverenigingen de wereld regeren en dat 9/11 een '*inside job*' was – en ondertussen promoot hij schamteloos zijn voedingssupplementen. Maar deze quatsch is niet de reden waarom Jones (die miljoenen volgers heeft) verbannen werd. De presentator roept regelmatig op tot geweld, noemt de slachtoffers van schietincidenten op scholen acteurs, en hij is on-ge-loof-lijk racistisch. Het is dan ook niet verwonderlijk dat Facebook

deze zomer onder druk kwam te staan door de publieke opinie. Het bedrijf werd opgeroepen om de Facebookpagina's van Jones te verwijderen. Ik had met Zuckerberg te doen, toen hij afgelopen juli onhandig probeerde uit te leggen dat ze pagina's niet zomaar kunnen verwijderen omdat de feiten niet kloppen. Hoe gevoelig de onderwerpen ook mogen zijn.

Uiteindelijk werden de pagina's alsnog op zwart gezet, waarmee Facebook het voorbeeld van Apple volgde. Dit alles niet vanwege misinformatie, maar vanwege haatspraak.

De krantenkoppen geven de indruk dat met deze maatregelen de strijd tegen nepnieuws aan de winnende hand is. Maar niets is minder waar. De sancties van Facebook, Apple, Spotify en YouTube zijn een farce, een overgave door de techbedrijven die met de handen in het haar zitten.

Door haatspraak als argument te gebruiken, geven ze namelijk toe dat ze nog steeds geen manier gevonden hebben om misinformatie te weren. Dat blijft een technische hersenbreker. Twee jaar na de belofte van de techbedrijven om hier iets aan te doen zijn we dus nog geen stap verder gekomen. De boodschap die de techbedrijven hiermee afgeven aan andere nepnieuwssites is zorgwekkend: zolang er geen sprake is van haatspraak, hebben wij geen flauw benul wat we tegen misinformatie kunnen doen.

Ondertussen blijft de website *InfoWars* zijn shows gewoon nog uitzenden. De reactie van Jones was voorspelbaar: er is een complot tegen hem gaande. En wat blijkt: de maatregelen van de techbedrijven hebben zijn paranoïde claims alleen maar verergerd.

**‘We hebben er
lang op moeten
wachten, maar
het jachtseizoen
op misinformatie
leek nu officieel
geopend’**

**Vincent M.A.
Janssen**

Redacteur van IP en
specialist Scientific Infor-
mation bij de Maastricht
University Library

IP presenteert voor de derde keer de '30 onder 30'-lijst, tot stand gekomen dankzij de input* van vele vakgenoten.

Het overzicht laat zien waar de nieuwe generatie professionals in het brede veld van informatie en erfgoed werkt.

** Dit overzicht had niet tot stand kunnen komen zonder de hulp van Jeroen Jonkers, Eric Kokke, Jonna Lind, Tamar van Moolenbroek, Tineke van Ommeren, Erren Polat, Mirjam Raaphorst, Erwin la Roi, Kevin van Tuil en vele anderen.*

SHRUTI AGRAWAL (29)

Opleidingen Elektronica aan het Indian Institute of Technology en Biomedische technologie aan de TU Delft **Baan** Sinds januari 2018 junior data scientist bij KBenP **Werk-privébalans** Ik werk in de werkuren. Maar moet ik overwerken, dan doe ik dat graag, want ik houd van mijn werk. Wel probeer ik in mijn vrije tijd zo min mogelijk achter de computer te zitten **Techniek** Ik kijk uit naar de nieuwste softwaretechnologieën voor databehandeling, zoals Azure, SAS, Spark, Google Assistant en Hadoop. Deze typen software ontwikkelen zich razendsnel en mijn opdrachtgevers verwachten dat ik hier ervaring mee heb opgedaan **Over 5 jaar** Ik hoop een volleerd data scientist te zijn die uitstekend overweg kan met de bovengenoemde tools.

SAMANTHA VAN AS (25)

Opleidingen Cultureel Erfgoed aan de Reinwardt Academie en een minor Archiven aan de Hogeschool van Amsterdam **Baan** Sinds februari 2018 parttime werkzaam als archivist bij het Haags Gemeentearchief en sinds maart 2018 tevens parttime werkzaam bij RHC Rijnstreek en Lopikerwaard (hier inventariseer ik waterschapsarchieven) **Werk-privébalans** In het weekend zit ik het liefst op de bank, met een boek of een game **Techniek** Ik ben geïnteresseerd in nieuwe manieren om archieven toegankelijk te maken voor gebruikers. Tijdens mijn studie heb ik me verdiept in virtual reality. Hoe kun je zoiets innovatiefs gebruiken om geschiedenis tastbaar te maken? Verder houd ik de nieuwe regelgevingen in de gaten en wat de gevolgen ervan zijn voor archiefinstellingen **Over 5 jaar** Ik hoop me vooral te focussen

op de gebruiksvriendelijkheid van archieven. 'Waar zitten de gebruikers nou écht op te wachten?' is de vraag waar ik me mee bezig wil houden. Want alleen door die vraag goed te beantwoorden houden we onze archieven relevant en actueel.

LISELOTTE VAN BEEK (24)

Opleidingen Docent Beeldende Kunst en Vormgeving (eerstegraads) aan Artez hogeschool voor de kunsten te Arnhem en pre-master en master Kunstgeschiedenis: Oude Kunst aan de Universiteit van Utrecht **Baan** Sinds april 2018 informatiespecialist bij de studie- en leeszaal van het Rijksmuseum Amsterdam **Werk-privébalans** Ik probeer in beide situaties niet te veel aan het andere te denken en mijn aandacht te richten op datgene waar ik op dat moment mee bezig ben **Technologie** Ik kijk uit naar het moment dat veel oude drukken en kunstwerken digitaal beschikbaar zijn, zodat ze voor iedereen, waar ook ter wereld, te bekijken zijn. Het aantal museumbezoekers zal hierdoor niet afnemen: de belangstelling voor *the real thing* blijft altijd bestaan **Over 5 jaar** Ik sta voor alles open, zolang ik maar bezig kan zijn met (oude) kunst. Onderzoek doen, educatie, informatie verstrekken: er zijn zoveel mogelijkheden!

PATRICK BHARIOSING (27)

Opleiding Master Biomedical Sciences bij de Universiteit van Amsterdam **Baan** Sinds oktober 2015 informatiespecialist bij het Antoni van Leeuwenhoek Ziekenhuis – Nederlands Kanker Instituut, daarna hier verder ontwikkeld tot adviseur Informatiemanagement **Werk-privébalans** Ik houd een strakke (week)planning aan met duidelijke dead-

lines **Techniek** Ik kijk vooral uit naar grote mijlpalen in digitalisering, bijvoorbeeld de ontwikkeling op het gebied van mobile apps. Ik ben niet bang dat mijn werk wordt overgenomen door technologie, maar zie juist kans om als vakgroep mee te groeien **Over 5 jaar** Ik hoop me verder te hebben ontwikkeld, zowel op het gebied van projectmanagement als in mijn rol van adviseur. Het liefst bij een academisch instituut of een bedrijf dat daarop focust.

JESSIE BOTH (23)

Opleidingen Media, Informatie en Communicatie (richting Informatie & Media) aan de Hogeschool van Amsterdam en master of science Information Science, track Human-Centered Design, aan de Universiteit van Amsterdam **Baan** Sinds september 2017 Procram IT Talent Trainee bij ABN Amro als development engineer, werkzaam in het Transaction Filtering change team **Werk-privébalans** Doen waar je energie van krijgt en leuke dingen niet afzeggen door drukte op het werk **Technologie** Ik ben heel erg benieuwd naar de ontwikkelingen omtrent de home assistants. Zullen deze in Nederland ook zo breed worden geaccepteerd en hoe snel zal dat gaan? **Over 5 jaar** Ik hoop te zijn doorgegroeid naar een functie in een team dat zich richt op het maken van innovatieve en digitale oplossingen voor de klant.

CAROLA VAN DER DRIFT (29)

Opleidingen Bachelor Japanologie en master Book & Digital Media Studies, beide aan de Universiteit Leiden **Baan** Sinds 2010 werkzaam bij de UB Leiden, eerst als balie-medewerker voor de East Asian Library, sinds

2013 met één project erbij, en sinds 2016 fulltime projectleider **Werk-privébalans** Ik werk bewust vier dagen. Verder is mijn werk gevarieerd en iedere dag weer interessant. Naast projecten mag ik me bijvoorbeeld ook bezighouden met innovatie. Ik voel dan ook geen enkele noodzaak mijn werk-privébalans 'onder controle' te houden **Techniek** Ik zou willen dat mijn baan vervangen wordt door robots! Niet omdat ik mijn baan graag kwijt wil (absoluut niet), maar omdat dat me juist een heel interessante technologische ontwikkeling lijkt **Over 5 jaar** Ik zie voor de komende jaren nog genoeg uitdagingen als projectleider.

EMMA EIGENRAAM (27)

Opleidingen Media en Informatiemanagement aan de Hogeschool van Amsterdam en premaster en master Jeugdliteratuur bij de Tilburg University **Baan** Sinds 2014 werkzaam bij Openbare Bibliotheek Amsterdam, eerst als medewerker Informatie Dienstverlening (jeugdbibliothecaris), nu als medewerker Ontwikkeling op de afdeling Jeugd & Jongeren **Werk-privébalans** Uren die ik overwerk compenseer ik later in de week. Ook beantwoord ik geen mails in het weekend (behalve als het heel dringend is) en ik plan veel weekendjes weg **Techniek** Onze afdeling Jeugd & Jongeren vol robots? Onmogelijk! De creatieve, inspirerende geesten die er nu rondlopen kunnen niet geprogrammeerd worden in robots. Dus ik ben niet bang dat mijn baan overgenomen wordt door wezens van aluminium en staal **Over 5 jaar** Zover kijk ik niet vooruit. Iets met jeugdliteratuur, jeugdtheater en jeugdmedia. In de bibliotheek? Wie weet...

FELICITY FRANKE (28)

Opleiding Kunstgeschiedenis en Media-studies aan de Universiteit van Amsterdam **Baan** Sinds augustus 2018 informatie specialist bij de Hotelschool The Hague; daarvoor mediathecaris & medewerker ICT bij de Christelijke Scholengemeenschap Buitenveldert, Amsterdam **Werk-privébalans** Ik voer taken zo productief, creatief en efficiënt mogelijk uit. Dat gebeurt door een goede planning, verwachtingen uit te spreken en duidelijke afspraken te maken **Techniek** Ik verwacht niet dat mijn baan door robots wordt vervangen. Automatisering zorgt er juist voor dat ik mijn werk steeds beter kan doen. Er is steeds meer informatie beschikbaar; dit betekent ook dat men steeds meer keuzes en afwegingen moet maken, om dat goed te doen is professionele hulp en kennis nodig **Over 5 jaar** Ik hoop vele studenten informatie- en ICT-vaardigheden te hebben geleerd en ik hoop leiding te geven aan de mediatheek.

KIRSTEN VAN GELDEREN (27)

Opleidingen Bachelor of Science Biomedische wetenschappen aan de Universiteit van Amsterdam en een master of science Human osteoarchaeology aan de Universiteit van Leiden; daarna onderzoek gedaan in de biomoleculaire archeologie aan de Universiteit van Leiden **Baan** Sinds januari 2018 medisch informatiespecialist bij de Noordwest Ziekenhuisgroep **Werk-privébalans** Ontspanning vind ik in yoga en het lezen van boeken **Techniek** Ik kijk uit naar de hoeveelheid informatie die beschikbaar komt, maar ook dat we de al bestaande informatie steeds verder kunnen uitdiepen. Tegelijkertijd maak ik mij hier zorgen over, met name als het gaat om het privacy-aspect. Alhoewel fictief, schetst Dave Eggers' boek *The Circle* een beeld van hoe de wereld eruit kan zien wanneer nog meer (privacygevoelige) informatie beschikbaar komt **Over 5 jaar** Ik wil graag bijdragen aan het 'leesbaar' en toegankelijk maken van de enorme hoeveelheid beschikbare informatie. Daarnaast wil ik bijdragen aan de medische bibliotheek van de toekomst door mij te ontwikkelen op het gebied van

bibliotheekwetenschappen, maar ook door het nauwgezet volgen van de ontwikkelingen op medisch vakgebied.

Foto: KB Jos Uijjee

ROOSMARIJN DE GROOT (27)

Opleiding Erfgoedstudies aan de Universiteit van Amsterdam **Baan** Sinds 1 januari 2016 domeincoördinator Erfgoedbibliotheeken (i.k.v. Netwerk Digitaal Erfgoed) bij de Koninklijke Bibliotheek **Werk-privébalans** Soms werk ik 's avonds thuis door, maar dat is niet vaak nodig. In positieve zin raakt mijn werk-privébalans verstoord door mijn leuke collega's! Ook buiten werk spreek ik graag met ze af **Techniek** Ik kijk uit naar ontwikkelingen op het gebied van linked open data. Deze technologie maakt het mogelijk om nieuwe verbindingen te leggen tussen uiteenlopende erfgoedcollecties. Of deze nu groot en bekend zijn of klein en (her)ontdekt moeten worden **Over 5 jaar** De digitale erfgoedwereld verandert zo snel! Over vijf jaar ben ik hier nog lang niet op uitgekeken. Ik hoop dan nog steeds met digitaal erfgoed bezig te zijn, bij de KB of een andere erfgoedinstelling.

MAX KIEVIT (28)

Opleidingen Bachelor European Studies aan de Universiteit Maastricht, master of science Politicologie aan de Universiteit van Amsterdam, leergang Informatie Specialist bij VHIC en Functioneel beheer verdiepingsmodule aan de Erasmus Academy **Baan** Sinds augustus 2017 document controller (met name SharePoint) bij Van Hattum & Blankevoort (via Spring Professional en Dosis) **Werk-privébalans** In je vrije tijd genoeg ontspannen en plezier maken, terwijl je op het werk je grenzen stelt **Techniek** Het is verbazingwekkend hoe-

veel dingen we nog niet digitaal/online doen, terwijl mijn collega's wel enthousiast zijn over nieuwe ontwikkelingen. Het is ze gewoon nooit uitgelegd **Over 5 jaar** Misschien ontwikkel ik mij door binnen het bedrijf, misschien doe ik tegen die tijd wel iets heel anders.

MANON KROMHOUT (23)

Opleiding Culturele Maatschappelijke Vorming (Bachelor of Social Work) aan de Hogeschool Rotterdam **Baan** Sinds augustus 2017 medewerker Informatie, advies en activiteiten bij de Bibliotheek Kerkrade e.o. **Werk-privébalans** Ik doe aan yoga en ik sport; ook ben ik graag samen met vrienden en (schoon)familie. Als iets me hoog zit, praat ik erover of ik schrijf het van me af **Techniek** Ik denk dat er op het uitleengebied veel automatisch zal gaan, maar de kern van mijn baan, het luisteren naar en verbinden van mensen, zal niet veranderen. Hoogstens komt er meer ondersteuning door de technologie. Technologie als middel voor ontmoeting en verbinding online en in real life **Over 5 jaar** Ik hoop dan nog steeds werkzaam te zijn bij Bibliotheek Kerkrade als Community Librarian.

JOYCE VAN KRUISELBERGEN (28)

Opleidingen SOD 1. Momenteel volg ik SOD 2 bij GO opleidingen **Baan** Sinds 1 januari 2017 senior medewerker informatievoorziening bij de gemeente Goes **Werk-privébalans** Plannen en zoveel mogelijk leven in het moment dat je beleeft. Daarnaast blijf ik mezelf uitdagen. Proberen het sneller te doen, of beter of liefdevoller of met meer aandacht zowel in werk als privé **Techniek** De mogelijkheden van Artificial Intelligence zullen eindeloos zijn. Wanneer repetitieve en tijdrovende taken over-

genomen worden, is er meer tijd voor creativiteit en innovatie. Verder zullen bepaalde taken overgenomen worden door robotisering. Maar dankzij diezelfde robotisering ontstaan er ook nieuwe werkzaamheden en/of beroepen **Over 5 jaar** Dan wil ik me graag verder hebben ontwikkeld als professional.

LISETTE KUIJPER (28)

Opleidingen Bachelor Geschiedenis aan de Radboud Universiteit Nijmegen en een master Archiefwetenschap aan de Universiteit van Amsterdam **Baan** Sinds 2011 studieaalmmedewerker bij het Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC) **Werk-privébalans** Naast mijn werk bij het BHIC geef ik een aantal sportlessen en plan ik geregeld uitjes met vrienden en familie. Deze zomer is er trouwens gezinsuitbreiding op komst. Er gaat dus veel veranderen, maar ik wil zeker blijven werken! **Techniek** Ik kijk uit naar de grote veranderingen op het gebied van digitalisering, zodat we onze klanten steeds beter kunnen helpen. Het contact met bezoekers loopt nu al steeds meer via digitale kanalen, zoals e-mail, forum en chatservice. Ook 'Scanning on Demand' staat bij ons op het programma **Over 5 jaar** Ik wil mij graag verder ontwikkelen binnen de studieaalm van het BHIC, om samen met collega's te werken aan een optimale (digitale) dienstverlening.

ILONA VAN LANGEN (29)

Opleiding Tweedegraads lerarenopleiding Nederlands aan de Educatieve Hogeschool van Amsterdam **Baan** Sinds augustus 2015 medewerker bij de Mediatheek van Tabor College, Oscar Romero **Werk-privébalans** Binnen de organisatie krijg ik voldoende ruimte

voor mijn gezin en persoonlijke ontwikkeling. Ik heb geleerd keuzes te maken die het dichtst bij mijn gevoel liggen, te durven delegeren of afwijzen én ruimte te geven aan collega's, zodat ik ook ruimte terugkrijg **Technologie** Technologische ontwikkelingen op het gebied van leermiddelen boeien mij enorm. Wereldwijd kunnen we ontzettend veel met elkaar delen via community's. Als community's professioneel en veilig online uitgebreid worden, kunnen we hiermee 21e-eeuws onderwijs aanbieden **Over 5 jaar** Ik werk dan in een gemoderniseerde mediatheek en ik bied leerlingen nog meer persoonlijke ondersteuning bij informatievaardigheden, mediawijsheid en het kiezen van effectieve leermiddelen.

MICHEL LEMMERS (27)

Opleidingen Researchmaster Modern History 1500-2000 aan de Universiteit Utrecht en leergang Informatiemanagement via VHIC **Baan** Sinds januari 2018 adviseur DIV bij de gemeente Lansingerland, gedetacheerd via Spring Professional **Werk-privébalans** Ik neem simpelweg mijn werk niet mee naar huis. Mijn huidige werkgever zit nog in een transitie naar plaats- en tijdonafhankelijk werken, dus vooralsnog is het geen probleem dit gescheiden te houden **Techniek** Technologische ontwikkelingen en digitalisering bieden veel kansen. De uitdaging is om ervoor te zorgen dat je medewerkers meekrijgt in het optimaal benutten van de nieuwe mogelijkheden die digitalisering en robotisering gaan bieden **Over vijf jaar** Ik hoop te zijn doorgegroeid in een beleidsadviserende functie bij een ministerie of grotere landelijke organisatie.

JULIA LOTH (25)

Opleidingen Master internationale betrekkingen aan de Universiteit van Utrecht en een informatiemanagementopleiding aan de Bestuursacademie Nederland **Baan** Sinds januari 2017 bezig met de implementatie van zaakgericht werken bij de gemeente De Bilt **Werk-privébalans** Een drukke sociale agenda gecombineerd met werk houdt ik alleen goed vol als ik twee avonden in de week vrijhoud **Techniek** Ik ben zeer benieuwd hoe blockchain zich verder gaat ontwikkelen en ik maak me het meest zorgen over de ontwikkelingen in het gebruik van big data en het gebrek aan toezicht, aan wetgeving hierop **Over 5 jaar** Ik hoop bedrijven of overheidsinstanties advies te geven over ethisch gebruik van big data.

LÉON MASSELINK (27)

Opleidingen Bachelor Geschiedenis aan de Universiteit Utrecht en master Archiefwetenschap aan de Universiteit van Amsterdam **Baan** Medewerker archiefinventarisatie bij het Regionaal Archief Rivierland **Werk-privébalans** Ik houd mijn werk zoveel mogelijk op mijn werk **Techniek** Ik kijk het meest uit naar hoe we als archiefsector om zullen gaan met de digitaal vernetkende overheid. Ik ben erg benieuwd naar hoe concepten als linked data en keteninformatisering ingang gaan vinden in overheidsinformatisering en wat hun impact gaat zijn op de archiveringsfunctie. Ik verwacht dat daar de grote uitdaging van de komende tijd gaat zijn **Over 5 jaar** Ik werk als beleidsmedewerker archivering of collectiebeheer. En ik tour veel met mijn band.

MARISA MOL (27)

Opleidingen Bachelor Keltische Talen en Cultuur en een master Middeleeuwen en Renaissance Studies, beide bij de Universiteit Utrecht **Baan** Sinds 2015 werkzaam bij de Universiteitsbibliotheek Utrecht, vanaf eind 2017 als projectondersteuner **Werk-privébalans** Op beide vlakken wil ik eigenlijk niet inleveren. Er zijn zo veel interessante dingen, waarvan ik er maar weinig kan/wil laten liggen. Dat is soms lastig: de agenda staat altijd vol **Techniek** Omdat ik veel interesse in boekhistorie en boekrestauratie heb, volg ik de ontwikkelingen op deze twee gebieden met grote belangstelling **Over 5 jaar** Voorlopig ben ik nog volop in de weer om mijn huidige functie uit te vinden. Het is leuk om nieuwe dingen te blijven leren en daarvoor krijg ik bij mijn werkgever momenteel voldoende kansen. Maar ook buiten dit veld heb ik veel interesses. Naast mijn huidige baan begin ik in september bijvoorbeeld met een opleiding boekbinden en boekrestauratie.

KARLIJN NAAIKENS (29)

Opleiding Lerarenopleiding Nederlands bij Fontys Tilburg & pre-master en master Mediastudies bij de Universiteit Utrecht **Baan** Sinds 2017 educatiemedewerker Literatuur & (Nieuwe) Media bij de Bibliotheek Veenendaal, gevestigd in De Cultuurfabriek **Werk-privébalans** Door zo'n leuke baan te hebben dat je een glimlach op je gezicht krijgt als je er thuis aan denkt. Geniet van de (kleine) dingen en laat vervelende dingen los zodra je de voordeur van je huis hebt bereikt **Technologie** Ik geef veel workshops aan kinderen. Ook over allerlei soorten robots. Hoe gaaf zou het zijn als ik in de (nabije) toekomst een robot-assistent zou hebben die samen met mij een workshop kan geven? **Over 5 jaar** Hopelijk nog hetzelfde!

MANON NOUT (27)

Opleidingen Cultureel Erfgoed aan de Reinwardt Academie en SOD 1 bij GO opleidingen **Baan** Sinds 1 januari 2017 medewerker informatiebeheer bij DOXsupport **Werk-privébalans** Deze balans is onder controle te houden door goed te plannen en op tijd momenten voor jezelf te pakken **Technologie** Doordat het volume en de diversiteit van informatie continu toenemen, wordt het steeds lastiger om informatie vast te leggen. Hoe waarborg je de digitale informatie en welke afwegingen en selectie moeten hierbij gemaakt worden? Wie is verantwoordelijk voor digitale informatie? Een recent voorbeeld van deze problematiek is dat alle nieuwsberichten die de NOS vóór 2010 op haar site heeft gepubliceerd, niet meer zijn terug te vinden **Over 5 jaar** Met de opgedane kennis en vaardigheden wil ik organisaties ondersteunen en adviseren over de omgang met informatie en het vastleggen ervan.

JARO PICHEL (25)

Opleidingen Bachelor Pädagogik/Bildungswissenschaften aan de Universität Hildesheim en een master of science in Management of Learning aan de Universiteit Maastricht **Baan** Sinds februari 2018 junior projectmanager 'Learning in a changing information landscape' bij Maastricht University Library/Education Innovation Lab **Werk-privébalans** Voor mij is werken een deel van mijn leven en het kan daarom niet strikt van elkaar gescheiden worden. Maar ik heb veel bezigheden die mij buiten het werk om bevrediging geven. Ik vind het leuk om nieuwe uitdagingen aan te gaan, zoals deelname aan de halve marathon van dit

jaar in Utrecht. Sport helpt me nieuwe doelen te formuleren en actief te blijven **Techniek** Ik denk dat Artificial Intelligence onze arbeidsmarkt sterk zal veranderen. Aangezien steeds meer werk geautomatiseerd wordt, zal het omscholen van werknemers centraal komen te staan **Over 5 jaar** Ik vind het prettiger om in het heden te leven dan te veel over de toekomst na te denken. Ik kan me goed voorstellen dat ik zal gaan promoveren op de volgende vraag: 'Hoe kunnen we leren en onderwijs zo vormgeven dat de student centraal staat?'.

GIJS PREVO (28)

Opleiding Media, Informatie en Communicatie (richting Informatie & Media) aan de Hogeschool van Amsterdam **Baan** Senior informatiespecialist bij PwC (begonnen als stagiair in juni 2013 en vanaf augustus 2014 in vaste dienst) **Werk-privébalans** Ik heb het geluk dat ik mijn werktijden en -locaties redelijk flexibel in kan delen. Hier hecht ik veel waarde aan: het zorgt ervoor dat ik mijn werk-privébalans op een natuurlijke manier onder controle kan houden **Techniek** De ontwikkeling van Artificial Intelligence vind ik bijzonder interessant, zeker in combinatie met de spraakassistenten die we inmiddels allemaal kennen. Binnenkort heeft iedereen zijn eigen 'Intelligent Assistant' die er echt voor kan zorgen dat we minder tijd kwijt zijn met standaardzaken **Over 5 jaar** Nog steeds werkzaam als informatiespecialist, maar met meer focus op het analyseren van de verzamelde data en informatie om waardevolle inzichten te creëren.

JIRSI REINDERS (28)

Opleiding Maritieme Geschiedenis aan

de Universiteit Leiden **Baan** Sinds januari 2017 data curator voor het NWO-project *Golden Agents* bij het Stadsarchief Amsterdam **Werk-privébalans** Omdat (maritieme) geschiedenis voor mij zowel een passie als een professie is, vloeien werk- en privétijd soms gemakkelijk in elkaar over. Digitale bereikbaarheid voor werkgerelateerde zaken buiten kantooruren probeer ik daarom zo beperkt mogelijk te houden (geen werkmail openen op vrije dagen, zo min mogelijk communicatie per WhatsApp) **Techniek** Zowel het *Golden Agents*-project als het Stadsarchief omarmt technologische ontwikkelingen. Ik zie uit naar de resultaten van *handwritten text recognition* voor zeventiende-eeuwse Nederlandse documenten en de tekstanalyse en koppeling van deze gegevens aan bestaande andere databases. Ik hoop dat nog veel meer stappen op deze en andere gebieden worden gemaakt. Gezien de gigantische hoeveelheid data die nog te verwerken valt, denk ik dat het belangrijk blijft dat ook inhoudelijke experts betrokken blijven bij dit proces; ook al zullen de werkzaamheden ongetwijfeld veranderen **Over 5 jaar** Hopelijk ben ik dan inhoudelijk betrokken bij een mooi project bij een archief of museum.

EVI SAVELKOULS (28)

Opleidingen Master Nederlandse Taal & Cultuur en master Kunstbeleid & Mecenaat aan de Radboud Universiteit Nijmegen **Baan** Sinds september 2015 Specialist Jeugd en Volwassenen Bibliotheek Uden (Noord Oost Brabantse Bibliotheken) **Werk-privébalans** Ik heb geen fulltime baan, maar ben wel flexibel om in overleg extra te werken in mijn vrije tijd. En ik vind mijn werk heel erg leuk, waardoor werk en privé soms automatisch met elkaar verweven raken **Techniek** Ik hoop dat de mens zichzelf niet kwijtraakt in de digitale wereld. Het fysieke gesprek met elkaar lijken we steeds vaker uit het oog te verliezen **Over 5 jaar** Ik werk nog steeds in de bibliotheeksector en ik organiseer grootschalige innovatieve *cross-over* projecten met andere (culturele) partners. Daarnaast heb ik

een groot netwerk opgebouwd binnen de bibliotheeksector en daarbuiten, want je netwerk zit immers vol kansen voor de toekomst.

MIRIAM WAGENAAR (26)

Opleidingen Bachelor Geschiedenis, master History en master Book and Digital Media Studies (afstudeerrichting Digital Access to Cultural Heritage) aan de Universiteit Leiden **Baan** Sinds februari 2015 werkzaam bij de Koninklijke Bibliotheek, eerst als projectmedewerker, nu als productmanager Open Zoekplatform **Werk-privébalans** Ik zorg ervoor dat ik aan het einde van elke dag de losse eindjes afrond, zodat ik me daar thuis niet meer druk over hoeft te maken **Techniek** Ik kijk uit naar een bibliotheeksector waarin linked open data de standaard is, waarbij instellingen hun data vrijelijk delen en met elkaar verbinden **Over 5 jaar** Ik werk bij De Bibliotheek, in een wereld waarin de veronderstelde tegenstelling tussen fysiek en digitaal niet meer bestaat.

ESMÉ WIERSMA (28)

Opleiding Media, Informatie & Communicatie met afstudeerrichting Informatie & Media aan de Hogeschool van Amsterdam **Baan** Sinds februari 2015 KnowledgeCentre Officier bij NautaDutilh **Werk-privébalans** Ik blijf alert op mijn eigen signalen. Wanneer het nodig is, maak ik ruimte voor extra ontspanning of juist voor meer uitdaging door me bijvoorbeeld te verdiepen in een nieuw onderwerp **Techniek** (Ro)bots met goede algoritmes en data kunnen in de toekomst van toegevoegde waarde in ons werk zijn. Het kan bijvoorbeeld een deel van onze werkzaamheden uit handen nemen, zodat er meer tijd

vrijkomt om te besteden aan andere/nieuwe taken, ontwikkelingen en verbeteringen. Deze ontwikkeling is geen vervanging van de mens en onze werkzaamheden, maar juist een aanvulling op wat wij doen **Over 5 jaar** Tegen die tijd zie ik mezelf meer IT-gerelateerde werkzaamheden uitvoeren. De komende jaren wil ik me verder ontwikkelen en diverse computer-talen meer eigen maken.

HANNEKE WITHAAR (27)

Opleidingen Master Geschiedenis bij de Universiteit Leiden en Recordsmanagement bij GO opleidingen **Baan** Sinds oktober 2017 recordmanager bij de gemeente Alphen aan den Rijn **Werk-privébalans** Ik heb geen 9 tot 5-mentaliteit en vind het niet erg om 's avonds of in het weekend mailtjes weg te werken, maar op het werk draag ik hakken en in het weekend sneakers. Ik houd ervan om in ons tuintje bezig te zijn en sport regelmatig. Dat zorgt voor de benodigde in/ontspanning **Techniek** Ik kijk uit naar de ontwikkeling van een Enterprise Content Management System (ECMS) voor de gemeente. Elke gemeente heeft te maken met een DMS/zaakstelsel met daaromheen vakapplicaties. Dit veroorzaakt een versnippering van het informatielandschap en is nadelig voor onder andere efficiëntie, maar ook voor de kwaliteit van het archiefbeheer **Over 5 jaar** Ik ben nog steeds in Alphen aan den Rijn werkzaam. Op de iets langere termijn lijkt het mij leuk om ook ervaring op te doen in een vergelijkbare functie in een ziekenhuis of in het bedrijfsleven.

ANTHONY VAN DER WULP (29)

Opleidingen Bestuurskunde bij de Hogeschool Inholland en Media, Informatie

en Communicatie (Archivistiek B) aan de Hogeschool van Amsterdam **Baan** Sinds 1 mei 2017 teamleider Documentair informatiemanagement bij de Provincie Flevoland **Werk-privébalans** Tijdens de dagelijkse treinrit naar huis ontspan ik en verwerk ik de werkdag. Ook loop ik graag met de hond. Naast mijn werk ben ik betrokken bij diverse initiatieven, zoals JONG archivariissen. Daarnaast ben ik actief in de lokale politiek **Techniek** Bij de Provincie Flevoland werken we hard aan het realiseren van een 'datalaag', zodat data onafhankelijk van applicaties hergebruikt kan worden in bedrijfsprocessen en daarbuiten. Dat maakt ons minder afhankelijk van leveranciers. Via de enterprise service-bus kunnen we straks applicaties makkelijk koppelen en data 'transporteren'. Dat geeft volop nieuwe mogelijkheden **Over 5 jaar** Ik heb geen vastomlijnde plannen. Als ik tijd van leven krijg, werk ik vast nog in dit mooie vakgebied.

HUGO VAN DER ZANDE (29)

Opleiding Master Actuele Geschiedenis aan de Radboud Universiteit Nijmegen **Baan** Sinds december 2013 informatiebeheerder en vrijwilligerscoördinator bij het Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC) **Werk-privébalans** Ik geniet van mijn vrije tijd. Volgens mij ben je dan ook productief tijdens je werk **Techniek** Ik kijk uit naar de uiteindelijke werking van het E-depot. Duurzame opslag van digitale informatie is veel complexer dan de analoge opslag. Een heel leuke uitdaging! **Over 5 jaar** Hetzelfde als nu... genieten van het werk dat ik doe. <

Productie: Ronald de Nijs

Het scannen van boeken, kranten en tijdschriften met een historische waarde

Digitalisering – Archiefopslag – Outsourcing

Veel bedrijven, instellingen en gemeenten kennen Karmac Informatie & Innovatie B.V. uit Lelystad als een digitaliseringsbedrijf dat zich gespecialiseerd heeft in het digitaliseren van grote hoeveelheden papieren dossiers en documenten, waaronder bijvoorbeeld: personeelsdossiers, financiële dossiers, akten van de burgerlijke stand en bouwvergunningen.

Wat deze organisaties vaak niet weten, is dat Karmac in één van haar ruime productiehallen in Lelystad ook historische boeken, kranten en tijdschriften digitaliseert. Omdat deze materialen waardevol zijn voor onze cultuur en geschiedenis, worden deze materialen met de grootst mogelijke zorg gescand op speciale boekscanners van I2S en Zeutschel. Dit zijn boekscanners die uitgerust zijn met zogeheten "boekenwip-systemen". De boekenwip zorgt voor een vlakke bovenzijde zodat perfecte scans mogelijk zijn en voorkomt tevens beschadigingen aan de vaak al zeer kwetsbare materialen.

Daarnaast heeft Karmac diverse studio's ingericht met camera systemen die zijn uitgerust met digitale achterwanden. Met deze camera systemen kunnen de meest gevoelige materialen op de hoogste kwaliteit digitaal gefotografeerd worden. Karmac levert dagelijks scans af die voldoen aan alle eisen van de Metamorfoze norm. Metamorfoze is de naam van het Nationaal Programma voor het Behoud van het Papieren Erfgoed en is ondergebracht bij de Koninklijke Bibliotheek. Het programma is opgericht in 1997 en is een initiatief van het Ministerie van OCW. Metamorfoze selecteert boeken, kranten en tijdschriften voor digitalisering. Na de selectie start het digitaliseringstraject dat gecoördineerd wordt door de Koninklijke Bibliotheek. Karmac Informatie & Innovatie is al jaren een van de preferred suppliers van de Koninklijke Bibliotheek.

Wie denkt dat er bij het werk weinig mensenhanden nodig zijn, komt bedrogen uit. De bladen worden namelijk pagina voor pagina omgeslagen door speciaal daarvoor opgeleide scanoperators van Karmac.

Wij maken informatie voor nu en in de toekomst toegankelijk. Door gebruik te maken van vooruitstrevende technologieën bieden wij innovatieve oplossingen. Daarbij investeren wij op een duurzame wijze in klant- en partnerrelaties. Met deze informatie, die plaats- en tijdsafhankelijk beschikbaar is, zijn onze klanten slagvaardiger en in staat effectiever te handelen. Geheel software-onafhankelijk bedienen wij organisaties in zowel binnen- als buitenland.

Het structureren en toegankelijk maken van informatie uit het verleden, heden en voor de toekomst is onze passie!

lunch & learn
digitaliseren cultureel erfgoed

Wilt u meer informatie over de digitalisering van boeken of cultureel erfgoed?

Schrijf u dan vandaag nog in voor een van onze gratis lunchbijeenkomsten in Lelystad via www.karmac.nl/lunch of neem telefonisch contact met ons op voor een kennismakingsgesprek, uiteraard geheel vrijblijvend en zonder verdere verplichtingen, 0320 – 286 959.

karmac

www.karmac-digitaliseert.nl

Stefan Jongen

Specialist Scientific
Information bij Maastricht
University Library

Streaming van studieboeken

Studenten zoeken op allerlei manieren hun studiemateriaal bij elkaar. Het liefst gratis, via WhatsApp, Facebook of USB-stick. Kunnen nieuwe online streamingdiensten studenten wél laten betalen voor studiemateriaal?

De problemen met het illegaal verkrijgen van content zijn niets nieuws. In een ver verleden werden computerprogramma's als *Kazaa* en *LimeWire* gebruikt om onderling, via *peer-to-peer* netwerken, bestanden te delen. Deze illegale diensten hebben min of meer hun Waterloo gevonden. Inmiddels hebben diensten als *Spotify* en *Netflix* de markt veroverd om met een nieuw businessmodel muziek en media legaal te streamen. De vraag is of zo'n businessmodel ook toepasbaar is op studieboeken.

Project eStudybooks

SURF, de ICT-samenwerkingsorganisatie voor onderwijs en onderzoek in Nederland, onderzoekt samen met de hogere onderwijsinstellingen de mogelijkheden van een dienst om digitale studieboeken aan studenten en docenten aan te bieden. Het *eStudybooks*-project streeft ernaar digitale studieboeken aan te bieden, zodat studenten altijd en overal de beschikking hebben over het studiemateriaal via een directe en veilige toegang. De eerste pilot werd uitgevoerd bij de bacheloropleiding Psychologie van de Erasmus Universiteit Rotterdam. Wat waren de uitkomsten? 'Actief deelnemende studenten scoorden gemiddeld 0,5 hoger op hun tentamen vergeleken met medestudenten die niet meededen aan de pilot,' zegt Inez Westermann, projectleider *eStudybooks*. 'Wel zijn

we voorzichtig met onze conclusies aangezien meerdere zaken een rol kunnen spelen bij deze verhoogde score.' De belangrijkste redenen voor studenten om over te willen stappen naar *eStudybooks* waren de beschikbaarheid van titels en de toegankelijkheid via één platform.

Samen stappen zetten

De resultaten van de pilot leken dus overwegend positief. Reden genoeg om een haalbaarheidsstudie uit te voeren en de verdere mogelijkheden te bekijken. Toen pas bleek hoe complex het traject is vanwege de verschillende belangen van alle betrokken partijen. 'Deze markt lijkt met een Spotify-achtig model niet uit de voeten te kunnen,' zegt Inez Westermann, projectleider *eStudybooks*. 'Je moet in nauwe samenwerking met elkaar de balans zien te vinden voor een toekomstig schaalbaar model dat iedereen past, niet alleen qua prijs, maar ook qua digitaal contentaanbod. Voor nu is het van belang dat instellingen gezamenlijk in gesprek gaan om te achterhalen hoe ze gemeenschappelijk kunnen optrekken en waar ze individueel stappen willen maken.' Maar niet alleen de instellingen zijn aan zet, zegt Westermann. 'Alle partijen in de keten hebben wat te doen. Zowel de uitgeverijen, de instellingen intern en onderling, de docenten, de studenten, de platformleveranciers en SURF als verbinder en facilitator van vernieuwing. Inmiddels is een pilot met Hanze Hogeschool in voorberei-

ding om samen met uitgevers stappen te zetten qua prijs en aanbod.'

Startup

Terwijl SURF samen met de onderwijsinstellingen een vernieuwend aanbod probeert op te zetten, zitten enkele jonge ondernemers niet stil. AcaBoo, een online streaming platform voor universitaire studenten, werd bedacht door de vier recent afgestudeerde entrepreneurs Mike Palokaj, Tim de Ridder, Charlotte van Oorschot en Bente Bucker.

Met hun startup willen ze studenten bereiken die geen boeken aanschaffen, maar vaak (illegale) kopieën weten te bemachtigen via e-mail of Facebook. 'Deze kopieën zijn vaak niet de juiste versies. Bovendien zijn ze vaak onhandig in gebruik, omdat ze ofwel van slechte kwaliteit zijn, ofwel te weinig functies in pdf-formaat hebben,' aldus Bente Bucker. 'Wij bieden een passende oplossing voor de student die graag digitaal leest. Alle boeken – met de laatste en juiste versie – staan met één klik op de knop in het eigen profiel.'

Complete boekenlijsten

De eerste pilot loopt inmiddels bij de opleiding Business Analytics aan de Vrije Universiteit van Amsterdam. AcaBoo focust zich op het aanbieden van complete boekenlijsten binnen bepaalde universitaire opleidingen om te voorzien in het studiemateriaal?

'AcaBoo focust zich op het aanbieden van complete boekenlijsten binnen bepaalde universitaire opleidingen'

‘De universiteitsbibliotheek heeft tot op heden veelal geen onbeperkt aantal licenties of niet genoeg licenties voor alle studenten,’ zegt Bucker. ‘Daardoor kan het gebeuren dat een student een digitaal boek niet kan inzien omdat het al te veel is uitgeleend. Bij AcaBoo heb je altijd toegang tot je boeken wanneer je een abonnement afsluit.’

De student mag dan altijd online toegang hebben, helaas kan deze dienst nog geen 100% dekking van de boekenlijst garanderen. Mocht een boek bij een uitgever niet digitaal beschikbaar zijn, dan kan de student voor een fysiek exemplaar terecht bij de VU Boekhandel. Dat klinkt als een goede tijdelijke oplossing, maar is onwerkbaar als de dienst in de toekomst écht groot zou worden.

All-you-can-read

Een andere startup, het online strea-

‘Hier gaat het kip-en-ei-probleem op: hoe completer we als BUKU zijn, hoe sneller we succesvol worden. En andersom’

ming-platform BUKU, heeft studenten van het hoger beroepsonderwijs als doelgroep. De oprichters Jeff van der Laan en Alexander Postma hebben weer een andere visie op het studieaanbod. ‘Wij hanteren een all-you-can-read-for-one-price-principe,’ vertelt sales director Bert Jan Epema. ‘Lees en gebruik zoveel boeken als je wilt voor een en dezelfde prijs. Een extra vak, onderzoek of hertentamen? Voor de prijs maakt het niet uit.’ Inmiddels gebruikt de Johan Cruijff Academy in Amsterdam het platform één jaar. Hoe kijken de uitgevers aan tegen deze ontwikkelingen? Epema: ‘De uitgevers vinden ons verdienmodel spannend. Ook al is het transparant en hebben we een contract waarbij hun marge beter wordt naarmate wij meer betalende abonnees krijgen. Uitgevers merken ook dat studenten steeds minder vaak bereid zijn om al hun boeken (nieuw)

te kopen.’ De grote vraag voor hen blijft of BUKU voldoende in staat zal zijn de afnemende vraag naar papieren boeken te compenseren. Sommige uitgevers hebben echter hun bedenkingen. ‘Hier gaat een beetje het kip-en-ei-probleem op: hoe completer we als BUKU zijn, hoe sneller we succesvol worden. En andersom.’

Complex

Een rondje langs de verschillende aanbieders geeft de complexiteit aan van het traject om nieuwe innovatieve diensten in te voeren voor online studieboeken. Eén ding is zeker: het aanbod van studiemateriaal is aan vernieuwing toe. Waar blijft de innovatie bij uitgevers voor content in het hoger onderwijs? En zijn studenten wel bereid om extra geld te betalen voor hun diensten? Of woekeren de illegale schaduwbibliotheken straks op het web? <

Biomedisch informatiespecialisten in de spotlights

In 2018 viert de afdeling Biomedische Informatie (BMI), onderdeel van de Koninklijke Nederlandse Vereniging voor Informatie-professionals (KNVI), haar 65-jarige bestaan. Vier interviews met biomedisch informatie-specialisten laten zien dat hun takenpakket de afgelopen jaren flink is veranderd. Ook zijn ze binnen hun organisaties zichtbaarder geworden.

Met dank aan Jonna Lind
en Marc van Kuik

Ingeborg van Dusseldorp: 'Van een eilandje naar een Kenniscentrum'

Voorheen waren we in het Medisch Centrum Leeuwarden (MCL) een medische bibliotheek, een eilandje in de organisatie dat literatuur verschaftte en waar artsen literatuur-onderzoek lieten doen – op dat moment, nog in het papieren tijdperk, leverde ons dat genoeg werk op. Ons takenpakket is verschoven richting begeleiding bij wetenschappelijk onderzoek, *evidence based practice and medicine* en het verzorgen van trainingen informatievaardigheden.' Van Dusseldorp heeft als manager niet alleen het Kennis- en Informatie Centrum

(KIC) onder haar hoede. 'Ik ben ook verantwoordelijk voor het Skillslab en voor Elearning, een afdeling die binnenkort wordt omgedoopt tot Digitale leermiddelen. Het Skillslab houdt zich bezig met vaardigheidstrainingen voor studenten, verpleegkundigen en medici; denk aan het leren injecteren of scenariotrainingen op een afdeling. De afdeling Digitale leermiddelen biedt op haar platform alle elearningmodules aan voor de professionals in de organisatie, van stagiaires tot verpleegkundigen. Medewerkers die bijgeschoold moeten worden, vinden op dit platform bijvoorbeeld hun lesmateriaal, maar ook bijvoorbeeld het "handenwas-protocol" (een instructie hoe de handen te wassen).'

De aanjager voor die omslag naar het Kenniscentrum en Van Dusseldorps nieuwe managementrol was de transformatie van het Leeuwardense ziekenhuis in een zogenaamd 'topklinisch' opleidingsziekenhuis. 'Nederland telt 26 van deze instituten, verenigd in de Samenwerkende Topklinische Ziekenhuizen. Ons ziekenhuis ging zich meer concentreren op zowel hoogcomplex zorg als op onderzoek, opleiding en innovatie,' aldus Van Dusseldorp. 'Als KIC zijn we nu nauw betrokken bij het onderzoek én het onderwijs. Zo geven we bijvoorbeeld evidence based practice-cursussen voor verpleegkundigen en zitten we versleuteld in de curriculae van de coassistenten en artsen in opleiding.'

Van Dusseldorp werd in de omslag van medische bibliotheek naar het Kenniscen-

trum in 2014 gesteund door de toenmalige nieuwe decaan. 'Vanuit dat vertrouwen zijn we gaan bouwen en kreeg ik de kans om in die rol van manager te groeien.'

Van belang hierbij is haar voorzitterschap geweest bij twee vaknetwerken, benadrukt ze. Zo werd Van Dusseldorp voorzitter van het netwerk Centrale Catalogus Ziekenhuizen (CCZ), een samenwerking van medische bibliotheken. En vandaaruit kwam het voorzitterschap van de afdeling Biomedische Informatie, onderdeel van de Koninklijke Nederlandse Vereniging voor Informatieprofessionals (KNVI), op haar pad. Die nevenfuncties heeft ze als inspirerend ervaren. 'Het leukste was dat je als voorzitter moest nadenken over innovatie; waar gaat het naartoe met alle ontwikkelingen, technologisch maar ook organisatorisch. En wat betekent dit voor de rol van de informatie-specialist.' Ook is het haar gelukt om samen met de CCZ te komen tot één afdeling BMI binnen de KNVI. 'Beide groepen hebben immers overlappende taken.'

Binnenkort verandert Van Dusseldorps functie in die van manager Service en Informatie. Door een reorganisatie krijgt ze er namelijk nog een vierde afdeling bij: 'Het huidige secretariaat bestaat nu uit een aantal onafhankelijk van elkaar werkende "mini-afdelingen". Dit zal worden getransformeerd tot een servicecentrum van de MCL Academie, van waaruit de administratieve ondersteuning wordt geboden.'

Ook werkt Van Dusseldorp aan een overkoepelend digitaal informatieplatform voor het MCL. 'We hebben nu bijvoorbeeld een "intranetpagina" voor het KIC, maar er is ook een aparte pagina voor de afdeling Digitale leeromgevingen. Het zou fijn zijn als iedereen overal gepersonaliseerd geattendeerd wordt op taken zoals elearningmodules, klinische lessen of afspraken en ondertussen ook kan zoeken naar (wetenschappelijke) publicaties, lopend onderzoek en protocollen, die in huis beschikbaar zijn. Op deze manier kunnen we een flinke efficiëncyslag maken voor de medewerkers van het ziekenhuis en bieden we de randvoorwaarden voor een lerende organisatie.'

Wichor Bramer: 'Systematisch zoeken blijft een rol voor de bibliotheek'

Het kan verkeren. In zijn eerste baan worstelde Wichor Bramer als eenpitter bij een overheidsorganisatie regelmatig met het doen van biomedische zoekacties. 'Die worsteling was ook de reden dat ik daar weg ben gegaan en ben overgestapt naar een meer technische functie bij het RIVM. Ik wist indertijd niet van de zoekcursussen die door de BMI worden aangeboden. Dat zou mij veel hebben gescheeld,' aldus Bramer. Hij studeerde biologie, maakte deze studie niet af en volgde daarna de deeltijdopleiding Informatiedienstverlening en -management in Deventer.

In 2009 kwam Bramer terecht bij de bibliotheek van Erasmus MC. 'Ook hier zou ik me op technologische innovatie richten, maar er bleek een veel grotere behoefte te zijn aan goed literatuuronderzoek.' Hij volgde verschillende PubMed-cursussen van de BMI, maar leerde het zoeken vooral door mee te kijken bij zijn collega's. En hij bleek er gevoel voor te hebben. Inmiddels is zoeken alweer vele jaren Bramers core business. 'Na het vertrek van mijn collega Louis Volkers in 2012 hebben Gerdien de Jonge en ik samen onze zoekmethode verbeterd, waardoor we met een klein team zoveel mogelijk onderzoekers aan goede zoekacties kunnen helpen.'

Hoe ziet die methode eruit? 'We werken nog altijd op de traditionele manier met thesaurus, booleaanse operatoren en veldcodes, maar we optimaliseren de zoekacties. Met slimme trucjes vinden we mogelijk aanvullende relevante termen in de al gevonden artikelen die we voorleggen aan de klant. Door alle relevante termen

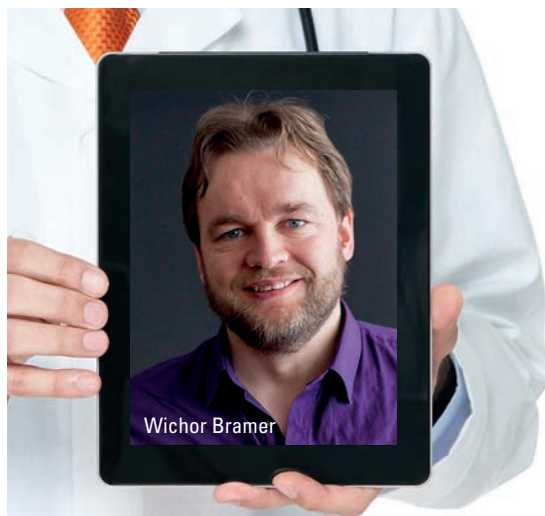
te combineren ontstaat een zoekactie die alle relevante artikelen vindt. Vervolgens hebben we macro's die deze zoekacties vertalen in andere databases. Op die manier hebben wij de regie en niet de database.'

Bramers werkweek bij het Erasmus MC is nu vooral gevuld met het uitvoeren van literatuuronderzoek en het geven van workshops daarover aan voornamelijk de PhD- en masterstudenten. Samen met zijn collega's richt hij zich met name op de onderzoekers binnen zijn instituut. 'Eigenlijk zouden we ook meer voor onze andere doelgroep, de artsen, willen doen. Gelukkig kunnen we door de komst van twee informatiespecialisten voor deze groep nieuwe diensten gaan ontwikkelen; denk aan *bedside* informatietools, zodat artsen altijd de benodigde informatie aan het bed van een patiënt kunnen opzoeken.'

Bramer blijft zich concentreren op literatuuronderzoek, met name de zogeheten systematic reviews. 'Binnen de gezondheidszorg wordt een behandeling gebaseerd op onderzoek,' legt Bramer uit. 'Om alle onderzoek over een bepaald onderwerp gestructureerd te beschrijven worden systematic reviews uitgevoerd. Onderzoekers verzamelen, beoordelen en combineren de resultaten van alle onderzoeken die een bepaalde vraag kunnen beantwoorden. Hiervoor zijn goede zoekacties nodig die alle artikelen over dat onderwerp vinden. Daarvoor komen de onderzoekers bij ons.'

De methode die binnen het Erasmus MC voor de systematic reviews wordt gebruikt, is inmiddels ook het onderwerp van Bramers proefschrift: 'Hoe effectief zoeken we bij het Erasmus MC naar relevante artikelen en zou dat nog efficiënter kunnen'. Hij heeft inmiddels zeven artikelen over deze methodiek gepubliceerd en is nu bezig met het afronden van het proefschrift. 'Ik hoop dat door het lezen van mijn proefschrift mensen straks meer houvast hebben hoe ze zelf een goede zoekactie op kunnen zetten.'

Ook in de toekomst blijft systematisch zoeken een rol voor de bibliotheek, verwacht Bramer. Het zal grotendeels handwerk blijven. 'Taken als vraaganalyse en het meedenken over de artikelen die relevant zouden kunnen zijn, kunnen moeilijk worden overgenomen door systemen.' Wel ziet Bramer een rol weggelegd voor machine learning: 'Dat kan in de toekomst het screenen van titels en abstracts vereenvoudigen.'

Jitka Vavra: 'Onderzoeksdata worden vaak nog als bijzaak gezien'

Jitka Vavra heeft een achtergrond als diëtist, volgde een verkorte bibliotheekopleiding en werkt inmiddels alweer tien jaar als medisch informatiespecialist bij de Centrale Medische Bibliotheek (CMB) van het Universitair Medisch Centrum Groningen (UMCG). 'Het is fijn om mijn paramedische kennis te kunnen gebruiken in deze nieuwe omgeving.' Hoewel ze in die jaren een breed takenpakket heeft vervuld, richt ze zich sinds enige tijd geheel op research datamanagement (RDM).

'In het kort komt RDM neer op het goed beheren van onderzoeksdata, want achteraf moet het onderzoek voor anderen reproduceerbaar en verifieerbaar zijn en de data herbruikbaar,' legt Vavra uit. 'Door het opstellen van een datamanagementplan denkt een onderzoeker alvast na hoe hij bijvoorbeeld zijn gegevens zal opslaan en beheren

tijdens een project; wie (en op welke manier) toegang tot die gegevens heeft en hoe hij het beste met persoonsgegevens om kan gaan en datalekken kan voorkomen.'

Min of meer bij toeval is RDM Vavra's onderwerp geworden. Haar leidinggevende vroeg in 2013 of ze naar een congres over research datamanagement wilde gaan. 'Ik wist er niks vanaf, maar het leek me interessant.' Na afloop van het congres begon ze zich te verdiepen in deze materie en ontdekte dat zowel haar ziekenhuis als de bibliotheek RDM nog niet hoog op de agenda had staan. 'Wel waren er verschillende mensen binnen het UMCG die zich met een onderdeelje ervan bezighielden, zoals het Clinical Research Office waar er onder andere veel kennis is over klinisch onderzoek en bijvoorbeeld het gebruik van geschikte databases voor klinische studies,' zegt Vavra. Maar de *full picture* ontbrak.

Toen bleek dat PhD-kandidaten behoefte hadden aan een workshop over de beginselen van RDM, trok Vavra in 2016 de stoute schoenen aan. In de weekenden werkte ze aan haar *RDM Awareness Workshop* – en gaf vervolgens de eerste workshops. Dat bracht de bal aan het rollen. 'Medewerkers van het Clinical Research Office van het UMCG kwamen erachter dat ik deze workshop gaf en reageerden meteen enthousiast.' Ook de Graduate School of Medical Sciences was positief; zij besloot Vavra's workshop zelfs verplicht te stellen voor beginnende PhD-kandidaten.

Om de *full picture* alsnog neer te zetten werd al snel een vijfhoekpige, multidisciplinaire UMCG RDM-werkgroep gevormd, waarin ook Vavra een plaats kreeg. 'Het is onmogelijk dat één persoon alle benodigde data-expertise bezit. Daarom zitten er in ons team mensen van verschillende afdelingen. Samen hebben we bijvoorbeeld expertise op het gebied van klinisch onderzoek en de wet- en regelgeving hieromtrent, databases geschikt voor klinisch onderzoek, en gegevensverwerking/codering en dataopslag.'

De werkgroep opende een virtueel loket waar iedereen binnen het UMCG met vragen rondom RDM terecht kan. 'En weten we het als groep niet, dan kunnen we een beroep doen op een netwerk van data-experts,' zegt Vavra. [Licht] 'Voor dit werk is het heel handig om goed te kunnen netwerken.'

Bij de multidisciplinaire werkgroep blijft het niet. 'Mogelijk zal er in de toekomst ook gewerkt worden met data stewards op afdelingsniveau.' Doeltreffend, vindt ze. 'Aangezien het soort data per afdeling kan verschillen, kan een data steward erop wijzen hoe met specifieke data moet worden omgegaan. MRI-scans vragen door hun vorm en grootte bijvoorbeeld een ander datamanagement dan questionnaires.'

'Het is nu nog de bekroning voor een onderzoeker om na een onderzoek een artikel in een toptijdschrift te publiceren, terwijl de data achter de bevindingen vaak nog als "bijzaak" gezien wordt,' stelt Vavra. 'Dat zal in de toekomst wel eens andersom kunnen zijn.'

Guus van den Brekel: 'Met mensen om kunnen gaan is belangrijker geworden dan boeken uitleenen'

‘O ver twee à drie jaar zitten we op een nieuwe plek en in een ruimer jasje,’ zegt Guus van den Brekel, medisch informatiespecialist bij de Centrale Medische Bibliotheek (CMB) van het Universitair Medisch Centrum Groningen (UMCG). Op die manier wil de bibliotheek het hoofd bieden aan de groeiende behoefte aan studieplekken voor studenten. ‘Tegelijkertijd zien we bij onze andere doelgroep, de onderzoekers en medewerkers van het ziekenhuis, juist het omgekeerde: ze komen nauwelijks meer naar de fysieke bibliotheek, maar maken steeds meer gebruik van onze digitale omgeving.’ Samen met zijn collega’s bekijkt Van den Brekel hoe ze de nieuwe bibliotheek *state-of-the-art* kunnen gaan inrichten. ‘Een van de plannen is een makerspace, zoals we die uit openbare bibliotheken kennen. Kijk, onze studenten van nu zijn de UMCG-medewerkers van straks. En dan merken ze dat er op diverse ziekenhuisafdelingen innovatie plaatsvindt op het gebied van patiëntenzorg. Denk bijvoorbeeld aan een 3D-lab of aan games die patiënten kunnen helpen bij het genezingsproces of bij een verminderde pijnervaring. Of neem het verwerken, analyseren en visualiseren van data. Deze innovaties trekken we de CMB in, zodat studenten niet alleen leren wat er allemaal is, maar dat ze er ook ter plekke mee kunnen werken.’ Dit is geen traditionele bibliotheektaak, benadrukt Van den Brekel. ‘Maar een bibliotheek biedt tegenwoordig niet meer uitsluitend toegang tot gedrukt of digitaal materiaal. We moeten mensen leren hoe met informatie om te gaan, zodat ze het kunnen gebruiken voor studie, werk of onderzoek.’ Die trend ziet hij terug in de personeelsbezetting: ‘De afgelopen jaren hebben we steeds minder mensen met een bibliotheekachtergrond aangenomen. We hebben medewerkers nodig die onze klanten dingen kunnen leren, stimuleren, uitleggen en goed kunnen presenteren. Met mensen om kunnen gaan is belangrijker geworden dan boeken uitleenen.’

Tegelijkertijd mag er wel weer iets van vroeger terugkomen, vindt Van den Brekel, die sinds 1997 bij de CMB werkt. ‘Ik heb het over de ontwikkelafdelingen binnen bibliotheken. Deze afdelingen zijn in de afgelopen jaren veelal wegbezuinigd.’ Een verkeerde ontwikkeling, vindt Van den Brekel. ‘In mijn ogen geef je innovatie dan te veel in handen van de industrie.’ Al moet hij toegeven dat die industrie soms wel iets moois oplevert. ‘Een uitstekend voorbeeld is Browzine, een app/interface waarmee je alle wetenschappelijke elektronische tijdschriften uit onze bibliotheek kunt inzien. Reuze handig, want in het verleden vereisten die tijdschriften bijvoorbeeld verschillende pdf-viewers. Nu nog graag zo’n app voor het raadplegen van ebooks, want daar spelen dezelfde problemen.’ Van den Brekel richtte zich in zijn eerste jaren bij de CMB op alles wat met elektronische dienstverlening te maken

had, maar de laatste tijd houdt hij zich steeds meer bezig met het verbeteren van de door klanten gebruikte tools. ‘Mijn uitdaging is om de workflow van de klanten te perfectioneren.’ Van den Brekel wijst klanten bijvoorbeeld op het installeren van een browserextensie als Kopernio of Unpaywall in de browser. ‘Als je Kopernio laat weten van welke bibliotheek je bent, wordt je direct naar de pdf van het gezochte document gestuurd in plaats van langs een omweg via een linkresolver of uitgeverssite.’ De hulp aan de klanten wordt steeds belangrijker, besluit Van den Brekel: ‘Mensen zoeken steeds vaker met Google – en dus niet in onze bibliotheekcatalogus. Tegelijkertijd is er nog zoveel meer informatie die nog buiten onze “SmartCat” ligt, zoals alle open access-publicaties, dat het steeds belangrijker wordt om onze klanten te laten zien én vinden wat we *niet* in huis hebben.’ <

Toegang tot het web

In 1985 lukte het de scholier Marty McFly om terug te reizen naar 1955. Een ongeken- de gebeurtenis – en misschien is de film *Back to the Future* daarom nog steeds populair. Minstens zo bijzonder is tijdreizen op het web, de grootste *information space* ooit. Toch is dat zonde: tijdreizen zou geen noviteit maar een trivialiteit kunnen zijn. Met Memento. Hoe? IP verkent.

Sjors de Valk

Redacteur van IP en zelfstandig informatiespecialist op het gebied van erfgoed en IT

Memento *mori* – denk te sterven. De uitdrukking geeft de vergankelijkheid van het menselijk bestaan aan, maar is evenzeer van toepassing op het web: informatie die we daar publiceren is vaak vluchtig en daarna voorgoed verdwenen. Memento wil dit oplossen. Memento, in 2009 ontwikkeld door twee Amerikaanse onderzoeksinstituten en mede-gefinancierd door de Library of Congress, maakt het mogelijk om terug te gaan in de tijd en informatie te achterhalen die op dat moment beschikbaar was. Dat klinkt groots, toch is Memento opvallend klein. Het is bijvoorbeeld geen software, laat staan een applicatie die je zomaar kunt gebruiken. Evenmin is het een tijdmachine die informatie vindbaar maakt, zoals de *Wayback Machine* van het Internet Archive dat doet. Wat Memento wel is: een protocol dat specificeert hoe historische informatie op het web toegankelijk blijft. Het is vervolgens aan uitgevers – aan iedereen die publiceert, van organisaties tot individuen – om het protocol toe te passen en hun informatie volgens deze richtlijn beschikbaar te stellen, nu en in de toekomst. Tijdreizen is dan binnen handbereik.

Hoe werkt het

Het is een probleem van alledag. Je gaat naar een pagina op een bepaalde website en ontdekt dat de inhoud is veranderd of verwijderd – je kunt de informatie die je daar eerder zag met geen mogelijkheid terughalen. Zeer vervelend. Toch is het inherent aan het huidige web: het web zoals we dat kennen is het web van *nu*, met informatie die er *nu* toe doet.

Memento maakt het web van *toen* toegankelijk, met informatie die er *toen* toe deed, of dat nu minuten of jaren geleden is. Dat werkt als volgt. Je gaat naar een pagina op een bepaalde website en ontdekt dat de inhoud is veranderd of

verwijderd. Als de website én je browser Memento ondersteunen, kun je vervolgens aangeven welke eerdere versie van de pagina je wilt zien. Bijvoorbeeld de versie van gisteren van 14:00 uur. Als de versie bestaat, dan toont de website die; bestaat deze niet, dan toont de website de versie die het dichtst in de buurt ligt. Bijvoorbeeld de versie van 13:55 uur of 14:15 uur. Dit heet *datetime negotiation*: een *client* (de applicatie die je gebruikt om een pagina op te vragen, zoals je browser) ‘onderhandelt’ met de server (de applicatie die weet welke versies van de pagina er zijn) over de meest geschikte versie.

Het kan gebeuren dat de versie die dit oplevert veraf ligt van het moment dat je had aangegeven. Je krijgt bijvoorbeeld de versie van vorige maand te zien. In dat geval is er geen recentere versie beschikbaar. Wellicht komt dat omdat de pagina in de tussentijd niet is veranderd. Maar het kan ook zijn dat de uitgever geen tussenliggende versies heeft bewaard. Ofschoon dat het nut van archivering tenietdoet, is dat een keuze die hij kan maken. Met andere woorden: Memento schrijft niet voor hoe vaak of op welke momenten informatie gearchiveerd moet worden – dat is aan de uitgever.

Wat is ervoor nodig

Geschikte software. Memento is een protocol, niet meer. Dit betekent dat het protocol geïmplementeerd moet worden in software om het te kunnen

van₂ toen met Memento

benutten, software van zowel uitgevers als gebruikers.

Uitgevers moeten hun informatie gaan publiceren met applicaties die Memento ondersteunen. Bekende toepassingen als *MediaWiki* (voor wiki's) en *Open Wayback* (voor webarchieven) bieden hiervoor al mogelijkheden. Maar idealiter wordt alle publicatiesoftware *Memento compatible*, zoals applicaties voor collectiebeheer en contentmanagement. Als uitgever hoef je dan niet na te denken over de toegang tot je historische informatie – *it just works*.

Gebruikers van informatie moeten applicaties gaan aanwenden die Memento ondersteunen, zoals browsers of apps. Helaas is deze ondersteuning nog erg beperkt: Chrome, Firefox en Internet Explorer, bijvoorbeeld, kunnen er niet mee overweg. Wel zijn er extensies ontwikkeld waarmee je Memento kunt gebruiken, zoals *Memento Time Travel* en *Mink*. Dergelijke extensies kun je toevoegen aan je browser en daarmee informatie uit het verleden ontdekken. Een goede stap, maar ook hier geldt: idealiter behoort Memento tot de standaardfuncties van applicaties, *out-of-the-box*, zonder afhankelijkheden van extensies.

Waarom is Memento belangrijk

Aan deze vraag gaat een fundamentele vraag vooraf: is het waardevol om informatie te behouden die op het web gepubliceerd wordt? Zo ja, dan is Memento belangrijk – om twee redenen.

Reden één. Tijdreizen op het web is alleen mogelijk als uitgevers en gebruikers van informatie dat doen volgens gedeelde afspraken. Memento biedt deze afspraken. De afspraken zorgen ervoor dat de software van uitgevers en gebruikers volgens dezelfde regels ontwikkeld kan worden en op dezelfde manier kan communiceren.

De waarde van deze standaardisatie is enorm. Uitgevers gebruiken nu veelal eigen conventies voor het toegankelijk maken van eerdere versies van hun informatie. Gebruikers, zowel mensen als computers, moeten die conventies eerst begrijpen alvorens ze te kunnen gebruiken – een hindernis voor bruikbaarheid. Memento verhelpt dit. Het benut hiervoor het *Hypertext Transfer Protocol* (HTTP), het protocol dat bepaalt hoe informatie via het web uitgewisseld wordt. Memento is een uitbreiding van HTTP en daarmee geschikt voor algemeen gebruik, onafhankelijk van specifieke technologieën of organisaties. Maar dan dienen de makers van software het protocol natuurlijk wel te omarmen.

Reden twee. Tijdreizen op grote schaal en op lange termijn is alleen mogelijk als uitgevers zelf verantwoordelijk worden voor het bewaren en publiceren van hun historische informatie. Waar deze informatie nu veelal – en ook nog beperkt – toegankelijk wordt gemaakt door andere, gespecialiseerde diensten, zoals webarchieven van nationale bibliotheken, daar biedt Memento de mogelijkheid aan uitgevers om dit zelf te doen: ze hoeven enkel het protocol te implementeren om hun eigen archiefvormer te worden. Archiefvorming kan hiermee belegd worden bij degene die er het meest van weet en de eigenaar van de informatie is.

Wie zijn de gebruikers

Twee prominente organisaties ondersteunen Memento: het Internet Archive en DBpedia. Daarnaast wordt het ingezet door onder meer de webarchie-

ven van bibliotheken, zoals de Library of Congress en de National Library of Ireland, en de webarchieven van overheden, zoals Canada en het Verenigd Koninkrijk.

Ook hebben de bedenkers van Memento een eigen toepassing ontwikkeld, *Time Travel*. Met deze toepassing kunnen gebruikers in meerdere digitale archieven tegelijk zoeken: aan de hand van een datum en het webadres van een pagina zoekt Time Travel naar versies van de pagina uit het verleden zonder dat je individuele archieven hoeft te raadplegen. Uit de resultaten kan blijken dat de pagina door verschillende uitgevers op verschillende momenten is bewaard, zonder dat ze dat van elkaar weten. De gecombineerde resultaten geven een beeld van de pagina door de tijd.

Toch is de adoptiegraad van Memento vrij laag. Ook in Nederland. Waarom eigenlijk – het protocol bestaat immers al enige tijd? Wordt nog niet voldoende gezien wat de waarde is van het toegankelijk maken van historische informatie, laat staan gestandaardiseerd? Of is Memento nog te onbekend om bemind te worden? Misschien verbetert dat: dit najaar treedt een van de bedenkers en pleitbezorgers van het protocol, informatiewetenschapper Herbert Van de Sompel, in dienst bij DANS, het Nederlands instituut voor permanente toegang tot digitale onderzoeksgegevens.

Memento mori – gedenk te sterven. Maar bij nader inzien is de uitdrukking minder van toepassing op informatie. Hoewel het menselijk bestaan vergankelijk is, hoeft informatie dat niet te zijn. Gebruik van Memento – *it's about time*.

<

Memento in actie

Ook tijdreizen op het web? Ga naar informatieprofessional.nl/2018/08/toegang-tot-web-toen-memento/ om te zien hoe je Memento kunt gebruiken.

Bibliotheken in Athene (2)

Een imposant gebouw met zes zuilen. Twee enorme marmeren trappen leiden naar de hoofdingang. Dit voorbeeld van neoclassicistische architectuur, waarbij architecten zich lieten inspireren door de Griekse en Romeinse bouwkunst, moet volgens de reisgids de nationale bibliotheek van Griekenland zijn. Het gebouw dateert uit 1832. Ik verwacht openstaande deuren en studenten die in- en uitlopen. Niets van dit

alles: de deuren blijken gesloten. Bovendien doet het onkruid op de trappen vermoeden dat er niet veel gebruik van wordt gemaakt. Dat klopt. De nieuwe nationale bibliotheek blijkt een paar kilometer verderop te liggen, aan de baai van Faliro. Een gratis shuttlebus pendelt dagelijks tussen de oude en de nieuwe bibliotheek.

De Italiaanse architect Renzo Piano ontwierp het gebouw dat niet alleen plaats biedt aan de 'National Library' maar ook aan de 'Greek National Opera'. Het lijkt alsof het complex uit de aardkorst omhoog komt, waarbij het dak, dat met aarde is bedekt, de helling volgt. Opdrachtgever voor de bouw van dit cultureel centrum en het omliggende park is de Stavros Niarchos Foundation. In 2017, een jaar na de ingebruikname, werd het geschenken aan de Griekse staat. De nieuwe 22.000 m² tellende 'Library' wil veel meer zijn dan alleen een bibliotheek. De focus is verlegd van uitsluitend wetenschappelijke research naar educatieve activiteiten voor alle leeftijden. Alle ruimten zijn transparant. Zo zie je studenten in minimalistisch aangeklede studieruimten achter computers. In de bibliotheek, waar nog niet alle kasten zijn gevuld, staan kubusvormige fauteuils. Op de armleuning past een laptop. Wil je samenwerken, dan schuif je de fauteuils tegen elkaar. De bovenste verdieping van het gebouw biedt plek aan de tentoonstellingsruimte. De lift brengt me weer terug naar het terras van een van de restaurants. Een groep uitgelaten kinderen geniet van een dagje uit. Net als ik.

Tineke van Ommeren, voorzitter BMO en mediathecaris De Noordgouw Heerde

Extra Europees geld voor erfgoed

De Europese Commissie wil flink investeren in erfgoed.

Dat bleek tijdens de High Level Conference die ter gelegenheid van het Europees Erfgoedjaar op 26 juni werd gehouden.

De budgetten van de programma's waarin aandacht is voor erfgoed, zullen vanaf 2021 flink worden vergroot. Als het Europees Parlement en de Raad van Ministers akkoord gaan met de begroting van de Europese Commissie, is er de komende jaren veel Europees geld beschikbaar voor cultureel erfgoed.

De extra investeringen voor erfgoed vloeien voort uit de Europese Agenda voor Cultuur. Tibor Navracsics, eurocommissaris voor cultuur en onderwijs, kondigde aan in het volgende meerjarige kader 1,85 miljard euro uit te trekken voor het

programma Creative Europe. Dat is 25 procent meer dan in de lopende begrotingsperiode. Ook in de Europese agenda voor de stad, de digitale agenda, en in het Europese internationaal cultuurbeleid komt erfgoed terug. Daarnaast wordt aansluiting gezocht met andere internationale ontwikkelingen, zoals de strijd van UNESCO tegen illegale handel in cultuurgoederen en de bescherming van erfgoed in conflictgebieden. Er wordt verbinding gemaakt met het beleid van de Raad voor Europa zoals het Faro-verdrag en de strategie voor de 21e eeuw. Tot slot zijn er voornemens voor extra investeringen in het programma Horizon 2020 en voor extra geld voor het digitaal ontsluiten van cultureel erfgoed, publieksparticipatie en erfgoededucatie.

Aan de slag met Omgevingswet en archivering

Samen met archiefvormers verkennen wat de Omgevingswet gaat betekenen voor en vergt van archiefvormingsprocessen. Dat is de bedoeling van de regionale sessies die vanuit het Kennisplatform Informatiehuishouding Overheid worden georganiseerd.

In Flevoland zijn de voorbereidingen voor een regionale sessie in volle gang, in de omgeving van Leiden zijn

verkenningen gaande om ook daar een sessie te organiseren. Brigit Hoomans, die voor KVAN/BRAIN de expertpool Omgevingswet binnen het Kennisplatform Informatiehuishouding Overheid ondersteunt, vertelt je er graag meer over. Kijk daarvoor op kia.pleio.nl.

Ook voor het plaatsen van lichtreclame op een bedrijfspand moet een omgevingsvergunning aangevraagd worden

Carla Sloof, secretaris BMI van 2013 tot 2018 'BMI is een waardevol en levendig netwerk'

Na vijf jaar is Carla Sloof gestopt als bestuurslid van het netwerk van Biomedisch Informatiespecialisten (BMI). 'Het is een levendig netwerk en je zit als bestuurslid dicht op de ontwikkelingen in het vak. Dat maakt zo'n functie waardevol.'

Carla Sloof

WAT BRACHT JE ERTOE OM JE AAN TE MELDEN ALS BMI-BESTUURSLID?

'De toenmalige secretaris en penningmeester van de BMI vertrokken na jaren van trouwe dienst, dus er werd een oproep gedaan voor nieuwe bestuursleden. Omdat ik vrij nieuw was in het vak, leerde ik de wereld extra snel kennen. Van oorsprong ben ik namelijk geen informatiespecialist. Ik heb voeding en gezondheid gestudeerd en ben afgestudeerd in de epidemiologie. Ik ben in oktober 2012 mee gaan draaien in het bestuur en sinds mei 2013 officieel secretaris. In april 2018 ben ik gestopt. Officieel ben ik dus vijf jaar secretaris geweest. Bij de BMI hoorde ik veel over landelijke ontwikkelingen en ontwikkelingen binnen andere zorginstellingen. Ik zat overal met mijn neus bovenop en had er op die manier veel aan in mijn werk.'

HOE SLOOT DE FUNCTIE AAN OP JOUW EIGEN WERK?

'Ik werk als "clinical librarian" in het St. Antonius Ziekenhuis, als medisch informatiespecialist dus. Ik help artsen, verpleegkundigen en onderzoekers bij literatuuronderzoek. Dat varieert van klei-

ne klinische vragen tot systematische reviews of richtlijnen en alles wat daar tussenin zit. We doen zo'n 250 searches per jaar. Verder geef ik lessen informativaardigheid aan verpleegkundigen en artsen (in opleiding) over het zoeken naar literatuur en evidence based practice.'

WAT IS DE TOEGEVOEGDE WAARDE VAN HET NETWERK?

'De meeste BMI-leden werken op kleine afdelingen en in solo-functies; voor hen zijn de contacten met collega's, de onderlinge afstemming, hulp en samenwerking onmisbaar. Daarnaast heeft de commissie bij- en nascholing (CBN) een duidelijke meerwaarde: deze verzorgt relevante cursussen. Belangrijk, want ons vakgebied is zo specifiek dat er nauwelijks een standaard cursusaanbod is dat goed aansluit bij de dagelijkse praktijk.'

WAT HAD JE NIET WILLEN MISSEN ALS SECRETARIS?

'Veel dingen die je doet in het bestuur, zijn onzichtbaar. Het grote congres dat we als BMI organiseerden in de Rode Hoed in 2015 was voor mij een hoogtepunt. Het werk dat je doet is opeens heel

zichtbaar, je ziet waar je het voor doet en wat het oplevert. Het was bijzonder leerzaam om dit congres te organiseren en vooraf met alle sprekers de inhoud van hun presentaties door te nemen. Als de dag zelf dan een succes is, is dat erg leuk.'

WAT ZOU JE IEMAND ADVISEREN DIE HET STOKJE OVER WIL NEMEN?

'Ga ervoor! Het notuleren van

vergaderingen is niet de meest uitdagende klus, maar ondertussen is het ontzettend leuk om met vakgenoten na te denken over samenwerking en over de toekomst van ons vak. Bij BMI zit je bovenop nieuwe ontwikkelingen en je kunt de opgedane kennis direct toepassen in jouw eigen praktijk.'

Irma van Houts

**Kom naar Smart Humanity 2018
op 13 december, in EYE Amsterdam.
En ervaar de laatste ontwikkelingen
in het informatievak!
Voor meer informatie en aanmelden,
ga naar: smarthumanity2018.knvi.nl**

Een eigen krant voor iedereen

Overal in de wereld zijn er initiatieven om het kranten-aanbod steeds persoonlijker te maken. Om de artikelen toe te spitsen op de afzonderlijke lezers, staan de uitgevers verschillende uitdagingen te wachten. Hoe om te gaan met privacy bijvoorbeeld?

Rob Feenstra

Projectleider/consultant bij de Universitaire Bibliotheken Leiden; heeft als aandachtsgebieden bibliotheeksystemen en de digitale bibliotheek

In de jaren zestig bezorgde ik bij ons thuis met onregelmatige tussenpozen de *Molenwegkrant*. De krant bevatte een strip en een puzzel, en stond verder vol met eigenhandig geschreven nieuws over het gezin Feenstra. Het moet een van de eerste voorbeelden van personalisatie

in het nieuwsaanbod zijn geweest. De bescheidenheid verbiedt me om mezelf hier neer te zetten als trendsetter, maar feit is wel dat personalisatie bij de traditionele kranten zijn intrede heeft gedaan.

De dagbladen móeten ook wel om de teruglopende lezersaantallen een halt

‘Overal in de wereld zien we initiatieven om het kranten-aanbod nog persoonlijker te maken’

toe te roepen. Het oude beeld van vader die na gedane arbeid met de slofjes aan de krant van voor- tot achterpagina leest, is gedateerd. Tegenwoordig kijken mensen tientallen keren per dag op hun smartphone of tablet en nemen dan en passant ook wat nieuws mee. Er groeit een generatie op met een korte concentratieboog. Om op termijn te overleven moeten kranten hierop inspelen.

Verschillende landelijke dagbladen bieden hun lezers bijvoorbeeld de mogelijkheid om per mail of via sociale media als Twitter, Facebook of Instagram newsfeeds te ontvangen over zelfgekozen onderwerpen. Wanneer lezers hun locatie aangeven, ontvangen ze van het *Algemeen Dagblad* en *De Telegraaf* bovendien lokaal nieuws.

Nog persoonlijker

Overal in de wereld zien we initiatieven om het krantenaanbod nog persoonlijker te maken. Zo experimenteert de *New York Times* met aangepaste artikelselecties voor iedere lezer. Dit gebeurt onder meer op basis van leesgedrag, locatie en tijd. Zo wordt de voorpagina aangepast op basis van het moment dat de lezer de krant voor het laatst bezocht. Afhankelijk van de plaats waar je bent, worden temperaturen uitgedrukt in Fahrenheit of Celsius en afstanden in kilometers of miles.

De *Neue Zürcher Zeitung* heeft een app waarbij de logaritme eveneens gebruikmaakt van data over het persoonlijk leesgedrag en die verder ook kijkt naar de artikelen die het meest gelezen, geliked en gedeeld zijn. Hearst Newspapers, uitgever van de *Houston Chronicle* en talloze andere plaatselijke Amerikaanse dagbladen, categoriseert artikelen met de *natural language* tool van Google om zo een gepersonaliseerd aanbod voor de klanten aan te bieden.

Googles Digital News Initiative

De Engelse *Times* profileert zich met *James*, een digitale butler die, ook alweer op basis van het leespatroon, de gebruikers artikelen geeft op de tijd en met de frequentie die het beste past bij hun gewoonte. De krant verzamelde e-mailadressen en namen van zo'n drie miljoen mensen in ruil voor gratis toegang tot twee artikelen per week. Ver-

volgens krijgen die lezers de mogelijkheid om e-mailbulletins over zelfgekozen onderwerpen te ontvangen.

Door deze acties verzamelt de *Times* informatie over het leesgedrag en de leesvoorkeuren van een enorme massa mensen. Het is de bedoeling dat zo veel mogelijk van hen, via *James*, abonnee worden. De krant kreeg een miljoen euro van Googles Digital News Initiative (DNI) om dit model verder uit te werken. Dit fonds is bedoeld voor Europese nieuwsuitgevers die innovatieve projecten uitvoeren om met behulp van technologie de kwaliteit van de journalistiek te verbeteren. Google steekt maar liefst 150 miljoen dollar in het DNI.

Het gaat hier uiteraard niet om een filantropische actie. Er is bij uitgevers veel weerstand tegen de wijze waarop Google via de zoekmachine en Google News lezers en advertentie-inkomsten weghaalt bij de traditionele kranten. De uitgevers willen dat Google geld betaalt voor het overnemen van nieuwsberichten, maar dat wordt door Google geweigerd. Met het DNI probeert Google de Europese uitgevers gunstig te stemmen. Hoewel er gretig gebruikgemaakt wordt van de regeling, heeft het charmeoffensief nog niet tot het gewenste resultaat geleid. Zo heeft een veertigtal uitgeverijen, waaronder het machtige Springer, een rechtszaak tegen Google aangespannen bij het Europees Hof om het bedrijf tot betaling te dwingen.

Geautomatiseerd intro's genereren

De FD Mediagroep, uitgever van *Het Financieele Dagblad*, kreeg ruim 600.000 euro uit het fonds van Google. Eind dit jaar wil de krant iedere lezer op basis van data en met behulp van algoritmes een nieuwsoverzicht bieden dat volledig is aangepast aan ieders leesvoorkeur. Met behulp van kunstmatige intelligentie en *machine learning* gaat de krant geautomatiseerd intro's en samenvattingen van teksten genereren. Het idee is dat lezers zo nieuws krijgen gepresenteerd dat aansluit bij hun leesvoorkeur, terwijl de journalisten meer tijd hebben om te schrijven. Dit zijn allemaal voorbeelden van systeemgedreven personalisatie, waarbij selectie door logaritmes een grote rol speelt.

‘Eind dit jaar wil *Het Financieele Dagblad* iedere lezer op basis van data en met algoritmes een nieuwsoverzicht bieden dat volledig is aangepast aan ieders leesvoorkeur’

‘Uitgevers moeten bij het personaliseren van hun nieuwsaanbod drie al dan niet realistische bedreigingen het hoofd bieden’

Nieuwsplatform

Uitgever De Persgroep gooit het weer over een andere boeg. Zij bieden de abonnees van hun kranten *Topics*, een nieuwsplatform waarbij de lezers zelf de onderwerpen kiezen waarover zij op de hoogte gehouden willen worden. In *Topics* kunnen ze zo lezen wat dertien kranten, waaronder *het Algemeen Dagblad*, *de Volkskrant*, *Trouw* en *Het Parool*, bijvoorbeeld over Amerikaanse politiek, feminisme of buitenaards leven schrijven. Op die manier leert de uitgever ook meer over wat de lezer belangrijk vindt. *Topics* is een typisch voorbeeld van gebruikersgedreven personalisatie. Toch zijn veel uitgevers nog huiverig om de nieuwsdistributie aan te passen. Betrouwbaarheid is een van de sterke punten van de krant. En om aan dat beeld te voldoen, moeten ze bij het personaliseren van hun nieuwsaanbod drie al dan niet realistische bedreigingen het hoofd bieden. De eerste: privacy van de lezer.

Privacy komt in het geding

Alleen wanneer er persoonlijke gegevens bij de krant bekend zijn, is er personalisatie mogelijk. Het is natuurlijk wel de vraag wát de krant nodig heeft aan data en vooral wat ze ermee doet. Een journaliste van het radioprogramma *Argos* vroeg bij *de Volkskrant* de gegevens op die de krant op basis van haar leesgedrag had opgeslagen. De krant wist wat ze had gelezen, hoe lang, waar en wanneer, maar ook was er een inschatting gemaakt over haar baan, geslacht, huishouden en sociaal-economische klasse. Verder was ze ingedeeld onder profielschetsen als ‘online netwerker’ en ‘petowner’.

Consumentendata zijn natuurlijk ook enorm geschikt om de al jaren dalende advertentie-inkomsten een voorzichtig halt toe te roepen door ze te gebruiken voor gepersonaliseerde advertenties. Sanoma Media, de Telegraaf Media Groep en de Persgroep, uitgever van *de Volkskrant*, maar ook van *het Algemeen Dagblad*, *Trouw* en tal van andere dagbladen, startten afgelopen juni een gemeenschappelijke datadienst voor adverteerders. Uit het persbericht valt op te maken dat de nieuwe dienst alleen geaggregeerde dataprofielen verstrekt en dat de gebruikersdata zelf in handen

blijven van de deelnemende uitgevers. Ook geeft men aan de privacywensen van de consument te respecteren.

Niettemin waren de consumentenreacties op dit nieuws voor het merendeel negatief. Consumenten hebben een ambivalente houding ten opzichte van privacy: zodra de term valt zijn ze geneigd het ergste te denken, maar anderzijds nemen ze de bezwaren snel op de koop toe als ze er voordeel van hebben. Er is, kortom, nogal wat verschil tussen de mate waarop de privacy (niet) wordt aangetast en het sentiment dat consumenten daarover hebben. Dat kranten zich hier goed rekenschap van geven, blijkt wel uit de schimmige berichtgeving over hun beleid op dit gebied.

Nieuwsaanbod bepaald door machine

Een tweede bedreiging is dat lezers het niet prettig vinden wanneer hun nieuwsaanbod wordt bepaald door een machine. Ook hier is weer sprake van een ambivalente houding. Nee, natuurlijk voelen consumenten zich niet prettig bij de gedachte dat hun nieuwskeuze wordt bepaald door een onpersoonlijk en oncontroleerbaar algoritme. Maar uit Amerikaans onderzoek blijkt dat mensen het nog vervelender vinden wanneer hun nieuwsaanbod wordt geselecteerd door journalisten en redacteurs (waarbij we wel moeten bedenken dat in de VS de nieuwsorganisaties radicalere standpunten innemen dan in Nederland).

Toch is het al jaren zo dat krantenredacties bepalen wat we te lezen krijgen zonder dat dat tot al te grote protesten leidt. Kranten die gepersonaliseerd nieuws leveren, zijn zich heel goed bewust van die merkwaardige spagaat. Opmerkelijk vaak benadrukken ze dan ook dat hun nieuwsvoorziening het resultaat is van een balans tussen redactionele en gepersonaliseerde selectie, waarbij ‘de voorpagina’, het belangrijkste nieuws, voor iedereen gelijk blijft.

Filterbubbels

De derde en laatste bedreiging is dat personalisatie leidt tot een angst voor filterbubbels. Anders gezegd: een eenzijdige stroom aan nieuws, waardoor de consument alleen nog maar artikelen leest waarmee hij het eens is. Deze vrees wordt vooral ingegeven door wat

‘Uit Amerikaans onderzoek blijkt dat mensen het nog vervelender vinden wanneer hun nieuwsaanbod wordt geselecteerd door journalisten en redacteurs’

‘De dagbladen noch de lezers hebben behoefte aan filterbubbels’

er in de sociale media gebeurt. Daar is nauwelijks sprake van menselijk ingrijpen en is de doelstelling niet zozeer om informatie te geven, als wel om mensen zo lang mogelijk aan zich te binden en/of ze zo veel mogelijk te verkopen.

Filterbubbels zijn er eigenlijk altijd geweest in de krantenwereld. Zeker in het verzuilde Nederland van de jaren vijftig en zestig werd de opinie van mensen in belangrijke mate beïnvloed, om niet te zeggen bepaald, door de krant die ze lezen. In het huidige Nederlandse krantenlandschap zijn de verschillen veel kleiner. Kijken we naar gepersonaliseerde berichtgeving door kranten, dan zien we dat er bij een gebruikersgedreven variant als het eerder genoemde *Topics* juist sprake is van een verbreding van het nieuwsaanbod. Als de nieuwe miljardennota verschijnt, kan ik lezen wat zowel *de Volkskrant* als *het Algemeen Dagblad* daarvan vindt.

De angst voor filterbubbels is er vooral als er sprake is van systeemgedreven personalisatie, maar in onderzoeken die hiernaar zijn gedaan, is daar nauwelijks rechtvaardiging voor te vinden. De extreme vormen van filterbubbels zoals we die kennen bij de sociale media komen bij kranten (nog) niet voor. Een eenvoudige verklaring hiervoor is dat de kranten simpelweg te weinig nieuwsberichten hebben om hun lezers in een filterbubbel te kunnen zetten. Bovendien hebben de dagbladen noch de lezers behoefte aan filterbubbels. En daarbij komt dat kranten hun imago van betrouwbare en onafhankelijke nieuwsmedia koesteren en dat ze zich daarmee graag onderscheiden van minder betrouwbare nieuwsleveranciers.

Een onvermijdelijke toekomst

Natuurlijk zal de krant voorlopig nog gewoon iedere ochtend of avond op de mat liggen voor wie dat wil. Maar om te kunnen voorzien in de veranderende nieuwsbehoeften van de lezers zullen de traditionele dagbladen hun digitale aanbod verder (moeten) personaliseren. Omdat ze geen imagoschade willen leiden én omdat ze kwalitatief uit willen blijven steken boven de grote digitale nieuwsmassa zullen ze daarbij voorzichtig manoeuvreren. Maar personaliseren zullen ze. *You ain't seen nothing yet!* <

INFORMATIEPROFESSIONAL IN HET KWADRAAT

Dafne Jansen

Redacteur van IP
en projectmanager
bij de Universiteit
Utrecht

Wat was je eerste en je laatste klus bij Kennisland?

'Kennisland heeft me in 2009 aangenomen als softwareontwikkelaar en open-contentadviseur. Afgelopen mei ben ik vertrokken als adviseur auteursrecht en technologie. Mijn eerste project was het ontwikkelen van outofcopyright.eu, een platform dat helpt te bepalen of een cultureel object publiek domein is. Dit was tegelijkertijd ook mijn eerste ervaring met auteursrecht. Grappig genoeg ben ik met een soortgelijk project geëindigd. Ik heb de technologische ontwikkeling van diligentsearch.eu begeleid. Dit platform ondersteunt je in de zoektocht naar rechthebbenden van een verweesd werk.'

Op welke projecten ben je nog meer trots?

'Open Cultuur Data! Ik denk dat we daarmee enorme stappen hebben kunnen zetten naar open, herbruikbaar, online erfgoed. Ook ben ik trots op de internationale vergelijkende studie naar uitzonderingen op het auteursrecht in Europa die ik heb begeleid (copyrightexceptions.eu). Daarnaast heb ik gewerkt aan het harmoniseren en vereenvoudigen van licenties voor cultureel erfgoed via rightsstatements.org. Dat laatste raakt aan mijn werk als vertegenwoordiger van Creative Commons Nederland, waarvoor ik de afgelopen jaren ook

Maarten Zeinstra

Foto: Maarten Brinkerink / CC BY 4.0

Na acht jaar bij Kennisland te hebben gewerkt, lonkte voor Maarten Zeinstra het ondernemerschap. Onder de noemer IP² werkt hij sinds kort als zelfstandig informatieprofessional en intellectueel eigendom-jurist. Wat maakt iemand een informatieprofessional in het kwadraat?

honderden interessante vragen heb mogen beantwoorden.'

Blijf je actief bij Creative Commons?

'Zeker. Creative Commons Nederland was sinds 2004 een consortium van Kennisland, Instituut voor Informatierecht (IViR) en Waag Society. Bij een wereldwijde reorganisatie is dit onlangs op de schop gegaan, waardoor iedereen lid kan worden van de Nederlandse afdeling. Ik ben lid van deze nieuwe groep, waar veel energie zit om de komende tijd projecten te ontwik-

kelen rondom Creative Commons-licensering.'

Wat is de belangrijkste reden om voor jezelf te beginnen?

'Wanneer je lang bij een werkgever zit, kom je in vaste patronen terecht die moeilijk te doorbreken zijn. Mensen zien mij soms nog als softwareontwikkelaar, terwijl ik veel breder inzetbaar ben. Naast mijn werk bij Kennisland heb ik in deeltijd ook een mastergraad in de rechten gehaald. Met mijn eigen eenmanszaak IP² kan ik mijzelf opnieuw uitvinden en mijn tech-

nische, juridische en filosofische achtergrond combineren.'

Je noemt jezelf expliciet 'informatieprofessional'. Wat karakteriseert een informatieprofessional anno 2018?

'Goede vraag! In de digitale samenleving is informatie een ruwe grondstof geworden. Daaruit komt een hele reeks – deels nieuwe – beroepen voort in het domein van de informatieprofessional, zoals informatiearchitect, intellectueel eigendom-jurist en open toegang-activist. Met mijn brede kennis wil ik mij inzetten om zoveel mogelijk mensen toegang te kunnen geven tot informatie. Ik vind het leuk om mij bezig te houden met projecten die op het snijvlak zitten van het juridische, technologische en beleidsmatige.'

Wat is iets waar iedere IP'er zich volgens jou bewust van zou moeten zijn?

'De enorme impact van ons werk! De reikwijdte ervan is in de digitale wereld niet altijd goed merkbaar voor anderen. Ik zocht laatst bijvoorbeeld het aantal pageviews op van Wikipedia-artikelen met media uit het Nationaal Archief. Die pagina's worden 75 miljoen keer per maand bekeken; dat is een enorm bereik. En dat de digitale samenleving egaliserend werkt. Je hoeft geen grote organisatie te zijn om je informatie, kennis en cultuur breed te delen met de wereld.'

AUTEURSRECHTRICHTLIJN VOL CONTROVERSES

De Commissie Juridische Zaken (JURI) van het Europees Parlement stemde net voor de zomer voor een tweetal controversiële artikelen in de nieuwe Europese Auteursrechtlijn. Het Europees Parlement greep echter in en dwong een nieuwe algemene stemming in september af. Maar waarom?

In december 2015 kwam de Europese Commissie met haar eerste plannen voor een nieuwe Europese auteursrechtlijn. Zij wilde onder andere de onderwijsexceptie verruimen, een nieuwe uitzondering voor Tekst en Datamining (TDM) introduceren en het mogelijk maken dat erfgoedinstellingen hun collecties kunnen digitaliseren. Dat klonk allemaal heel positief. Toch? Totdat in september 2016 de eerste versie van de voorgestelde richtlijn werd gepresenteerd. Onmiddellijk ging alle aandacht uit

ren? Dan heb je toestemming van die uitgever nodig – en moet je hiervoor een vergoeding betalen. Gelukkig geldt dit niet voor het simpelweg linken naar een journalistieke publicatie. Toch biedt artikel 11 van de voorgestelde richtlijn, waarin dit specifieke onderdeel is beschreven, uitgevers nog altijd de mogelijkheid om concurrerende nieuwssites en platformen als Facebook en Google te verbieden om (samen met een kort tekstje) te linken naar nieuwsartikelen. Nieuw is dit idee niet. In Spanje besloot de overheid een vergelijkbare wetgeving in te voeren. Nieuwsuitgevers werden gedwongen geld te gaan vragen aan Google voor het mogen gebruiken van fragmenten uit nieuwsartikelen. Als reactie sloot de zoekgigant Google News en zagen de Spaanse nieuwsuitgevers hun bezoekersaantallen kelderen. Duitse collega-uitgevers probeerden vervolgens met een eigen variant op de wetgeving Google te blokkeren – en ook zij zagen hun bezoekersaantallen fors dalen. De maatregel werd snel teruggedraaid.

Uploadfilter

Het zijn niet alleen de nieuwsuitgevers die extra beschermd worden in de nieuwe auteursrechtlijn. Alle rechthebbenden moeten volgens de Europese Commissie extra beschermd worden aangezien iedereen zomaar hun auteursrechtelijk beschermde werken kan uploaden naar online platformen en diensten.

Op dit moment is het zo geregeld dat hostingproviders en platformeigenaren niet aansprakelijk zijn voor de content die door eindgebruikers op hun servers wordt geplaatst. Ze moeten wel een procedure hebben waarmee recht-

hebbenden onrechtmatig geüpload materiaal kunnen laten verwijderen maar de platformen hoeven niet vooraf te controleren wat voor content er online wordt gezet.

Artikel 13 van het voorstel maakt hostingproviders en platformeigenaren juist wel aansprakelijk. Platformen moeten volgens de nieuwe richtlijn gaan controleren of geüpload werken wel gepubliceerd mogen worden. Dat kan alleen geautomatiseerd worden met behulp van een filter zoals je dat nu bijvoorbeeld al bij YouTube hebt als je een video uploadt.

Het probleem met dit voorstel is dat het onmogelijk is om eenduidig vast te stellen of een werk geüpload mag worden. Als je gebruikmaakt van een uitzondering in de Auteurswet (voor bijvoorbeeld een parodie, voor onderwijs of als je een citaat wilt gebruiken), dan is dat wettelijk toegestaan. Maar een filter kan hier onmogelijk rekening mee houden.

Heftige gevolgen

Nadat de Commissie Juridische Zaken op 20 juni jl. instemde met beide artikelen in het wetsvoorstel, kwamen er zoveel negatieve reacties uit de Europese landen dat het onderwerp in een plenaire zitting van het Europees Parlement besproken werd op 5 juli. Besloten werd dat het volledige Parlement in september alsnog over de beide artikelen gaat discussiëren zodat de definitieve tekst nog kan worden aangepast.

Of alle Europese burgers straks te maken krijgen met uploadfilters voor online diensten, valt dus nog te bezien. Net als de mogelijkheid om bijvoorbeeld op social media te kunnen linken naar fragmenten van nieuwsberichten zonder in de juridische problemen te komen. <

naar een tweetal onderwerpen die zeer controversieel bleken te zijn.

Linken wordt link

In het voorstel voor de nieuwe richtlijn krijgen uitgevers een eigen auteursrecht op perspublicaties die ze online beschikbaar maken. Net zoals de auteurs dat ook hebben. Daarmee hebben de uitgevers het alleenrecht om perspublicaties openbaar te maken en te verspreiden. Wil je dus straks een (deel van een) nieuwsberichtje van een krantenuitgever delen met ande-

Raymond Snijders

Senior informatiebemiddelaar
bij Hogeschool Windesheim

ANNOTEER. SAMEN. OVERAL

Leen Liefsoens

Redacteur van IP en senior
informatiespecialist bij de bibliotheek
van de Haagse Hogeschool

Hypothes.is, in 2011 opgericht door internet-ondernemer Dan Whaley, is een project met een nobel doel: 'een gesprek over de kennis van de wereld mogelijk maken'. Hoe? Door middel van een open, interoperabele annotateerlaag over het internet. Met Hypothes.is kun je namelijk elke internetpagina voorzien van annotaties en notities.

Wanneer je ervoor kiest om dat openbaar te doen, kunnen anderen jouw commentaar lezen, erop reageren en delen. Op jouw beurt kan jij je een mening vormen over een online blog of artikel door via Hypothes.is te lezen wat anderen ervan vinden. 'Peer review' (collegiale toetsing) op internet via open annotaties – het is een mooie toevoeging aan de open access- en open science-beweging.

Hoe werkt het

Eerst maak je een account aan via hypothes.is. Vervolgens zijn er drie opties om een webpagina te annoteren: maak gebruik van de Chrome-browserextensie, van de bookmarklet (voor alle andere browsers) of plaats 'via.hypothes.is' als prefix voor de url (in het laatste geval kan dat er zo uitzien: <https://via.hypothes.is/https://informatieprofessionals.nl/2018/06/schaduwbibliotheken-stiekem-gratis-content/>). Alle drie de mogelijkheden vind je via web.hypothes.is/start. Klik op

Samen een website bediscussiëren, lezen en becommentariëren. Het kan met Hypothes.is.

'Paste a Link' voor de laatste mogelijkheid.

Hypothes.is nestelt zich vervolgens in elke webpagina via een sidebar aan de rechterkant. Wanneer je deze sidebar opent, zie je de annotaties of notities van ande-

ren. Nu kan je ook je eigen commentaar plaatsen.

Er is een verschil in gebruik tussen notities en annotaties: de eerste kan je toevoegen aan de *hele pagina*, de laatste aan *delen van de pagina*. Selecteer voor een anno-

tatie eerst een stukje tekst op de pagina; de selectie wordt dan gemarkeerd (gele marker). Wil je het geselecteerde gewoon opslaan als highlight, dan kan dat ook; het is in dat geval niet nodig om ook nog een annotatie toe te voegen.

Verder kan je notities, annotaties en highlights voorzien van tags. Telkens wanneer je de pagina bezoekt en Hypothes.is activeert, zie je je eigen notities, annotaties en highlights. Ze zijn ook allemaal terug te vinden via de unieke, doorzoekbare webpagina hypothes.is/users/<accountnaam>.

Divers inzetbaar

Hypothes.is werkt eveneens met pdf's en epub's. Hoe dat in zijn werk gaat, lees je op web.hypothes.is/demos/. Standaard zijn je notities, annotaties en highlights openbaar. Maar je kunt er ook voor kiezen om ze privé te houden ('Only Me'). Ook kun je een 'Private group' aanmaken. Zo kun je gezamenlijk annoteren, bijvoorbeeld met collega's die in eenzelfde onderzoeksgroep zitten of die aan eenzelfde project werken.

Hypothes.is is divers inzetbaar: voor onderwijs, onderzoek, journalistiek en publiceren. Hoe Hypothes.is in deze praktijken werkt is te vinden op web.hypothes.is (onder 'In Action'). Niet alleen heeft dit project een nobel doel om op internet met elkaar in gesprek te gaan, ook is het een handige vergaarbak voor je persoonlijke aantekeningen. <

FEEST VOOR INFORMATIESPECIALISTEN

In 2018 bestaat de National Health Service (NHS) in Groot-Brittannië zeventig jaar. Geen reden voor een groot feest, want de Britse gezondheidszorg kraakt in haar voegen. Maar voor medisch informatiespecialisten kan de vlag uit: ze hebben met verve hun rol gepakt.

Er is geen instituut dat zo'n onderdeel uitmaakt van de Britse identiteit als de National Health Service (NHS). Op 5 juli 1948 kreeg elke Brit, arm of rijk, toegang tot gezondheidszorg zonder daarvoor te hoeven betalen. 'Gratis' is deze dienst allerm minst: de NHS kost de belastingbetaler 123 miljard pond per jaar, oftewel 10 procent van het nationaal inkomen. Premier May zegde onlangs toe 20 miljard pond extra ter beschikking te stellen tot 2023, als cadeautje voor de jarige NHS. Uit welke 'pot' dit betaald gaat worden, is nog onduidelijk.

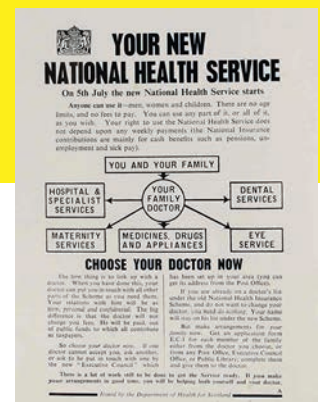
Informatievoorziening

Ook minister voor Gezondheid Jeremy Hunt kwam met een cadeautje aanzetten. Onlangs lanceerde hij

Deze app is voorlopig de laatste in een aantal pogingen de enorme druk op de afdeling spoedgevallen en EHBO, de zogeheten Accidents & Emergencies (A&E in de volksmond), te verminderen. Zo werd tien jaar geleden de landelijke telefoondienst NHS 111 ingevoerd, als buffer voor het noodnummer 999. Maar het gewenste effect bleef uit: het aantal opnames in A&E steeg in plaats van dat het daalde. Data-analisten van NHS Digital vergeleken NHS 111-data met gegevens over het aantal daadwerkelijke opnames in A&E. Zij sleutelden aan het klinische algoritme zodat het systeem tot minder verwijzingen en opnames in A&E zou leiden. Dat laatste leek volgens de NHS-statistieken even te lukken, maar nu laten de eerste cijfers van 2018 toch weer een stijging in het aantal opnames te zien. Of dat valt toe te schrijven aan het algoritme is onduidelijk.

#AMillionDecisions

Nee, dan de informatiespecialisten in de gezondheidssector; die hebben echt iets te vieren! Waar in andere organisaties bibliotheken en informatiediensten worden wegbezuinigd of gemarginaliseerd, zijn zij erin geslaagd binnen de NHS een centrale positie te veroveren. De *Health and Social Care Act 2012* helpt hierbij, aangezien deze wet medici en beleidsmakers binnen de NHS verplicht beslissingen te nemen op basis van *evidence* (bewijs). Dat zijn meer dan een miljoen beslissingen per dag die onderbouwd moeten worden. En door wie wordt het *evidence* geleverd? Juist – door de NHS-informatieprofessionals. Alleen weet nog lang niet iedereen binnen de NHS hiervan. Dus is begin 2017 de campagne #AMillionDecisions gestart, op initiatief

Folder over National Health Service, mei 1948

van CILIP, de Britse beroepsorganisatie van informatieprofessionals, en Health Education England (HEE), onderdeel van de NHS. De campagne roept de overheid en gezondheidsdiensten op informatieprofessionals in dienst te nemen en hun diensten te gebruiken bij het voorbereiden van medische beslissingen.

Steun

Het eerste jaar heeft al geresulteerd in steun van het NHS-topmanagement voor integratie van bibliotheek- en informatiediensten in het algehele NHS-beleid. Afgelopen juni werd de NHS Confederation Conference, voor topbestuurders in de gezondheidszorg gehouden, waar zeventig medisch specialisten hun steun uitten voor de bibliotheek- en informatiediensten binnen de NHS. De campagne wordt met name via de sociale media gevoerd. De ontwikkelingen zijn op Twitter te volgen via de hashtag #amilliondecisions. NHS-instanties kunnen hun 'evidence'-casestudies melden op de campagnewebsite van CILIP (tinyurl.com/yc2gppv4) of via het blog van NHS Library & Knowledge Services (tinyurl.com/yct9hzxu). CILIP en HEE hebben besloten dit jubileumjaar de campagne voort te zetten. Het doel is meer NHS-instellingen te stimuleren om gebruik te maken van bibliotheekdiensten. Zo helpen informatieprofessionals en gezondheidswerkers elkaar hun posities te versterken.

University of Liverpool, Faculty of Health & Life Sciences / CC BY-SA 2.0

Op 5 juli 1948, de dag dat de National Health Service (NHS) in Groot-Brittannië zijn intrede deed, werd de toenmalige minister voor Gezondheid Annenurin Bevan geportretteerd in het Park Hospital, Davyhulme (vlak bij Manchester)

Marja Kingma
Curator Germanic Studies
bij de British Library

een app waarmee mensen zelf bepaalde medische diensten kunnen gebruiken, medische informatie kunnen opvragen en hun medische gegevens kunnen downloaden. De app is bedoeld om NHS-huisartsen te ontlasten en zou even veilig zijn als online bankieren.

Chroomstaal en griffioenen

Foto: Sanja Zunic

Het contrast kan bijna niet groter zijn. De universiteitsbibliotheek van Freiburg im Breisgau huist in een futuristisch gebouw van zwart chroomstaal en glas. Het is gelegen aan een groot plein, zo een waar kleuters langs en door de fonteintjes rennen, skateboarders hun skills aanscherpen en oude en nieuwe Duitsers gezeten op stenen verhogingen hun belevenissen en zorgen met elkaar delen. Voorbij de draaideur ervaar je de utiliteitsbouw die universiteitsgebouwen in Duitsland zo eigen is. In het beton is de structuur van de houten planken zichtbaar die de muren en vloeren hebben geschraagd. De verfroller is maar spaarzaam gebruikt. Richting-aanwijzingen zijn met zwarte stickers op de grijze muren aangebracht.

De UB van Heidelberg huist in een pompeus, rood-zandstenen gebouw aan de rand van de oude stad. Het gebouw paart een neobarokke protserigheid aan smeedwerk dat schatplichtig is aan de Jugendstil. Eenmaal binnen moeten studenten en medewerkers twee griffioenen passeren voor ze hun tassen in de catacomben kunnen opsluiten en naar de geklimatiseerde studiezaal klimmen. Buiten torenen twee gele kranen boven het gebouw uit: een renovatie is net voor de zomer begonnen om een deel van het gebouw bij de tijd te brengen.

De oorzaak van de verschillen is tamelijk prozaïsch. Freiburg onderging in 1944-45 het lot dat vele Duitse steden trof: massale bombardementen van de binnensteden door de geallieerden. Naar schatting vijftienduizend bommen legden

tijdens *Operation Tigerfish* van de Royal Air Force op 27 november 1944 een groot deel van de binnenstad plat. Achtentwintighonderd mensen vonden de dood en bijna tienduizend raakten er gewond. Van de overlevenden ontvluchtte bijna de helft de stad. Ook de universiteitsbibliotheek raakte beschadigd. In 1978 kwam er een nieuw gebouw, dat in de periode

2011-2015 compleet werd gerenoveerd tot het icoon dat het nu is.

Heidelberg was net zomin als Freiburg van strategisch belang. De oudste Duitse (anno 1386) universiteitsstad had evenwel het geluk dat het, 150 kilometer noordelijker gelegen, niet op de weg van de geallieerde opmars lag. Sommige historici menen dat de stad om strategische redenen werd gespaard. Met ongeschonden spoorwegen kon ze dienen als regionale uitvalsbasis voor de aanstaande overwinnaars. Daarmee is het een van de weinige steden waar je door vooroorlogs Duitsland kunt rondlopen alsof het nog bestaat. En moet je in de UB langs twee vervaarlijke griffioenen om een boek te kunnen lenen.

De huidige generatie studenten in beide steden staat vermoedelijk niet stil bij het contrast. Als je er maar een beetje comfortabel kunt studeren op tijden dat het jou uitkomt. Behaaglijk in de winter en lekker koel in een moordend hete zomer als deze van 2018. Ook de omvang van de fysieke collecties (3,2 miljoen materialen elk, met in Freiburg nog eens 2 miljoen stuks decentraal) zal ze een zorg zijn. Werkstukken moeten af, tentamens gehaald en scripties voltooid. De UB's doen wat ze kunnen om dit te faciliteren. *Und das ist gut so.* <

‘De huidige generatie studenten in beide steden staat vermoedelijk niet stil bij het contrast. Als je er maar een beetje comfortabel kunt studeren op tijden dat het jou uitkomt’

Frank Huysmans

Redacteur van IP, bijzonder hoogleraar bibliotheekwetenschap aan de UvA en zelfstandig onderzoeker en adviseur bij WareKennis

faculty

Cursusagenda VHIC Faculty Najaar 2018

Leergangen

Leergang Informatieveiligheid in de praktijk Start 3 oktober 2018 (8 dagen)	€ 3.750
Leergang Informatiebeheerder Start 31 oktober 2018 (13 dagen)	€ 3.950
Leergang Adviseur Recordmanagement Start 2 november 2018 (15 dagen)	€ 4.250

Cursussen

De AVG implementeren met het Model-DSP 13 september (1 dag)	€ 495
Praktijkdagen informatiewet- en regelgeving 14, 28 september en 12 oktober 2018 (3 dagen)	€ 995
Toepassing van archiefselectie 18, 25 september en 2 oktober 2018 (3 dagen)	€ 995
Kwaliteitszorg en risicomanagement 3 en 10 oktober 2018 (2 dagen)	€ 795
Privacy en bescherming van (persoons)gegevens 30 oktober 2018 (1 dag)	€ 495
Toepassing nieuwe gemeentelijke selectielijst 1 november 2018 (1 dag)	€ 495
Basiscursus Informatiebeheer 8 en 15 november 2018 (2 dagen)	€ 795
Big Data voor de informatieprofessional 12 en 19 november 2018 (2 dagen)	€ 795

Waar u ook staat in uw carrière en wat uw ambities ook zijn. VHIC Faculty biedt de juiste leergang of cursus voor de informatieprofessional. Ontdek de vele mogelijkheden die wij u, als bron van kennis, kunnen bieden. Van vakopleidingen op verschillende niveaus, tot korte open cursussen en maatwerk opleidingen.

Ons opleidingsaanbod verandert voortdurend. Op welke ontwikkelingen u zich ook wilt voorbereiden, en welke kennis u ook tekort komt, wij zijn uw bron van vernieuwing!

Opleiding op maat?

Bent u op zoek naar een incompany-training of wilt u een cursus op maat? Informeer dan naar de mogelijkheden voor een opleidingsprogramma afgestemd op uw wensen en behoeften.

Bekijk het volledige
opleidingsaanbod op
vhic.nl/opleidingen